

TARİHTE ve GÜNÜMÜZDE SELEFİLİK

Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı
08-10 Kasım 2013

Topkapı Eresin Hotel, İstanbul

İstanbul 2014

AVRUPA SELEFİLİĞİ

Ahmet KAVAS *

20. yüzyılın ikinci yarısında sayılarının giderek arttığı ve gelecek nesilleri için ciddi olarak kalıcı yurt edinmeye başladıkları Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da yaşayan Müslümanlar 1980'li yılların sonlarından itibaren kendi etraflarındaki gündemi en fazla meşgul eden konulardan birisinin "Selefilik" olduğunu ve her ortamda kendisini daha fazla hissettirmesini yakından takip ediyorlar. Bu yeni oluşumun ister İslâm âleminde, ister Avrupa ülkeleri merkezli, hatta ABD ile Kanada'daki yapılanmaları ile ilgili süreç ve geldikleri durum tam anlamıyla anlaşılmasından günümüzde Müslüman ülkelerin içinden geçmekte oldukları ve çoğunun büyük zorluklarla elde ettikleri tüm kazanımlarını yok eden gelişmeleri, yeteri kadar anlayamazlar.

Asr-ı Saadet'teki ahenkli ve barış esaslı düzenden uzaklaştıkça Müslümanların "Altın Çağ" olarak ifade ettikleri bu devrin nimetlerinden mahrum olmaları konusu tüm İslâm tarihinin meselesi olup daima canlılığını korumuştur. Yeni bir coğrafyada, yeni bir nesille o özlenen çağın değerlerinin bir kez daha tüm dünya Müslümanları adına Avrupa Selefiliği ile hem bu kıtada, hem de Okyanus'un diğer ucundaki ülkelerde genç fedailer üzerinden gerçekleştirme imkânı oluştu. İhvan-ı Müslimin ve Tebliğ Cemaati'nin neredeyse yarım asırdır kendilerince hevesle yürüttükleri daha geniş kapsamlı benzeri bir gayret vardı ve bir noktaya kadar da etkisini göstermişse de 2000'li yılların başında birdenbire durağanlaşmıştı. İşte tam da bu dönemde yeni bir akım onlara rakip olarak sahada belirdi. Belki de önceki iki hareketin ulaştıkları seviyeden rahatsız olan Batılı hükümetler onları frenlemek için Arap dünyası ile irtibatlı olarak aslında eski olsa da kıta için yeni sayılan bir hareketin yayılmasına zemin hazırladılar. Fırsat verilen hareket kökü geçmiş-

* Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi; T. C. Çad Büyükelçisi, ahkavas@gmail.com

te ama adeta sınırı olmayan genişlikte içinde tüm zıt uçları da barındıran yapısıyla kısa zamanda kendisine öngörülen alanı açmakta gecikmedi. Yalnız bir gözlemlerle bu hareketin söylemlerine ve davranışlarına bakan her bir Müslüman kendisinin de en azından bazı yönleriyle onları tasvip etme ihtimali taşısa da biraz yakından tanımaya başlamasıyla birlikte bu yapıdan uzak durmasının daha yararlı olacağını da düşünecektir.

Bu bir tesadüf olabilir mi? Neden iki asır öncesinden devşirme bir zihniyet “yeni” bir hareketmiş gibi Avrupa ülkelerindeki Müslüman varlığının huzurunu tehlikeye atacaktır girişimlerin baş temsilcisi gibi gösterilmektedir? Bu hızlı ve alelacele gelişmelerde bizatihi Fransa, Almanya, İngiltere, Belçika, Danimarka, Avusturya, İsviçre, İspanya, İtalya ve Hollanda gibi ülkelerin kimilerine göre takip ettikleri yanlış veya olgunlaşmamış politikaların etkisi nedir? Kendilerini işçi olarak Avrupa’ya gönderen ülkelerinin bir anlamda ekonomik sıkıntılar sebebiyle üzerlerinden attıkları vatandaşlarının din konusundaki ihtiyaçlarına sessiz kalmalarının bundaki payı ne kadardır? Yoksa her iki durumun da bir şekilde müşterek etkisi var mıdır?

Eski kıtada son 20. yüzyıl başında temelleri atılan Müslüman varlığının dinî hayatlarında ortaya çıkan boşluklar zorunlu olarak mutlaka doldurulacaktı. Bunun en etkin taleplisinin ise 1990’lı yıllarda Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri gibi Körfez ülkeleri yanında hassaten Suûdi Arabistan’ın olmasında Batı Avrupa devletlerinin özel talepleri ne kadar etkili olmuştur? Artık varlığı ile dikkatleri üzerine çeken bu beklenmedik oluşumun zamanla kendi içinde bile iyice farklılaşan görünümüleriyle hepsi “*Selefi*” kavramı içinde değerlendirilebilir mi? Bilhassa 1990’lı yıllarda Paris, Londra, Madrid gibi Batı Avrupa’nın en önemli başkentlerinde yaşanan bombalama olaylarının bunlarla kısmen veya tamamen alakasını kurmak mümkün müdür?

Neredeyse Müslüman ülkelerin hepsinden az veya çok sayıda kimse bulunduran bütün Batı Avrupa ülkelerinde ayrıca kendi vatandaşları arasındaki bilhassa gençlerin dinlerini değiştirerek bu topluma katılmalarıyla, yani mühtedilerle, bu akımın içindeki hangi eğilime daha fazla ağırlık verilmektedirler?

Yaklaşık 30 yıldır yayınlanan gazete ve dergi yazılarından akademik makale ve kitaplara kadar bu konu ile ilgili yapılan her çalışma aslında bu

sorulara az veya çok cevap bulma niyetindedir. Artık aralarında birer “*Selefi*” uzmanı olarak tanınan epeyce medya mensubu, dahası üniversitelerde akademisyenler yetişti. Piyasada doğrudan veya dolaylı Selefilikle ilgili temin edilebilen yayınların sayısı yüzleri geçti. Öyle ki sıradan Avrupa asıllı bir Selefinin ait olduğu kendi toplumunda attığı her adımını takip eden bu konunun uzmanları yanında özel hayatıyla ilgili bile bu kadar kuşatıcı ve yeterli bilgiye sahip olmakta zorlanır.

Avrupa’nın güneybatısında Endülüs’teki İslâm devletlerinin sonuncusu Gırnata’daki Beni Ahmer’in, yani Nasrîlerin, 1492’de düşüşü bu kıta Müslümanlığı için neredeyse bin yıllık bir geleneği bitiren hamle oldu. Ardından Osmanlı Devleti’nin 1683’teki İkinci Viyana Kuşatması’nda yaşanan başarısızlık kıtanın doğusunda bu din adına en az üç asırdır yaşanan genişlemenin kesin olarak durdurulması, hatta biraz geri çekilmesi idi. 1798’de Mısır’ın ve 1830’da Cezayir’in Fransa tarafından işgalleriyle eski kıtada yeni bir süreç yeniden canlanmaya başladı. 20. yüzyıla doğru giderek şiddetini artıran sömürgecilikle birlikte Batı Avrupa’da Birinci ve İkinci Dünya Savaşları yıllarında önce asker, ardından yıkılan şehirlerini yeniden inşa için işçi statüsündeki milyonlarca Müslüman gence Batı Avrupa’da ayak bastırmadıkları yer kalmadı. Hatta içlerinden bazılarının ölümü erken gelip buralarda onlara kalıcı ikametgâh olan mezarları bile yapıldı. Ama son elli yılda her geçen yıl sayıları kendi iradeleri dışında artan günümüz Müslümanlarının varlığı dikkatlerden kaçmamaktaydı.

Ama eski kıtada yeniden ve de üçüncü defa yeşeren bu İslâm toplumu arasına yerleştirilen “*Selefi*” akımının 21. yüzyıla ramak kala kendileriyle ilgili günlük haberlerin adeta en can alıcı kısmını teşkil etmesi artık 30/40 milyonlarla ifade edilen Avrupalı Müslüman nüfusun içinde ciddi kırılmaları da beraberinde getirdi. Her şeyden önce bu kırılma sınırları içinde yaşadıkları devletlerle kendi aralarında yaşamakta, peşinden bizzat toplumun içinde daha da derinleşerek aynı dine inananların ayrışmasını beraberinde getirmektedir. Ayrıca Irak, Suriye, Mali, Somali, Afganistan, Cezayir, Libya gibi ülkelere giderek şiddet olaylarına bizzat karışan gençler uluslararası kimliğe daha fazla bürünürken aile çevrelerinden ve kendi toplumlarından da uzaklaşmaktadırlar. Onlarca milyon Avrupalı Müslümanın Batı Avrupa’daki gün-

lük yaşantısı fazla dikkat çekici bir haber değeri taşımazken sıradan bir Selefi hareket attığı her adımıyla haber olup ciddi anlamda abartılarak toplumun önüne çekilmektedir. Sayıları yapılan tüm özendirici medya yayınlarıyla ve de adeta maksatlı şekilde şişirilerek artırılan bu yapının onbinleri bulan müntesiplerinin her yerde rahatça boy göstermesi bir anlamda onların epeyce etkin oldukları imajına katkıda bulunmakta ve doğrudan veya dolaylı bir şekilde kuvvetlenmelerini sağlamaktadır.

Çok değil 1990'lı yıllarda Müslümanların hayatlarını ilgilendiren dini ve gayri dini hayatlarının her yönü "*Siyasal İslâm*" başlığı altında söz konusu edilirdi. Yaşanan farklı bombalı saldırılarla İslâm'a olan bu yaklaşım henüz miadını doldurmadan isim değiştirdi ve artık "*Selefilik*" denildiğinde İslâm adına işlendiği iddia edilen hemen hemen her olumsuz hadisenin ardından bu hareket akla getirilmektedir. Haliyle ses getiren ve dünyayı ayağa kaldıran ciddi bir şey yapılmışsa bunu ancak bu çizgiye bağlı olanların yapabileceği zihinlere yerleştirildi. Aşırı her uç mensupları kadar bir taraftan Batı medyası, diğer taraftan uluslararası terör yapılanmalarının temsilcileri de kendilerini derhal deşifre etme gayretine ve yarışına girerek olayları sahiplenmektedirler. Tek boyutluluk yerine çok boyutlu oluşumlar ardı ardına şekillendiler ve şu anda Kuzey Afrika'da Mağrip el-Kaidesi, Nijerya özelinde Boko Haram ve Somali ile çevresinde eş-Şebab, adeta Afganistan-Pakistan ikilisindeki Taliban ile boy ölçüşmektedirler. Böylece yaşanan her menfi gelişmenin ancak onların marifetiyle olacağı artık genel kabul görmektedir.

Hanbelî Çizgideki Selefilğin Diğer Mezheplere Karşı Menfi Yaklaşımı:

Günümüz Müslüman toplumları arasında Selefilğin kendine referans olarak benimsediği çizgi Ahmed İbn Hanbel'in (ö.855) mezhebi, yani Hanbeliye'dir. 14. yüzyılda bu mezhebin yeniden dikkatleri üzerine çekip hareketlenmesine vesile olan İbn Teymiyye'nin (ö.1328) fikhî görüşlerinin ve 18. yüzyılda Arabistan'da Muhammed Abdulvehhab tarafından (ö.1792) dönemin şartlarına karşı geliştirdiği muhalif tarzı ile iyice önü alınamaz yeni bir Selefi damarın oluşmasını sağlanmış oldu. Özellikle Abdulvehhab'ın İslâm coğrafyalarını işgal niyetindeki Batı ile mücadele yerine mevcut Müslüman idarecilerle daha ziyade akidevi konuları merkeze çekerek sürtüşmeye

girmesi dinî kaygılardan ziyade siyasî yöne kayınca fikirlerini çabuk duyulup yayılmasına sebep oldu. Bu davranışla sömürgecilerin İslâm coğrafyalarındaki ayrılık tohumlarını artırması birleşerek ciddi anlamda ve de kısa zamanda siyaset içi bir malzemeye dönüştürüldü. Osmanlı Padişahlarının halifelik sıfatlarını kullanmalarının dinî gelenek içinde bir değerinin olmadığı özellikle 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyılın en hararetli konuları arasına girdi. İngiltere ve Fransa merkezli Avrupa devletleri özellikle halifeliğin Müslümanlar arasında sembolik de olsa nüfuzunun 1914 yılında yapılan Cihad-ı Ekber ile iyice zirve yaptığını görünce önlerindeki en büyük engelin bunun olduğunu görerek bir an evvel kaldırılması için işbirliği yaptılar. Dönemin Selefî eğilimleri de onların ciddi desteğini alarak bu süreçte yer aldılar. Ne var ki bugün genç Selefiler halifeliğin kaldırışının sebebi olarak sadece zamanın sömürgeci Avrupa devletlerini hedefe koymaktadırlar.

Malikî, Hanefî ve Şâfi'î mezhebi müntesipleri arasında ise yeni Selefî oluşuma itibar neredeyse yok denecek kadar azdı. Fakat Afganistan'daki Sovyet işgalinin tüm Müslümanlar adına bir cihad olarak Müslüman gençliğin önüne konulmasıyla bu mezhep mensupları da bilinçli ya da bilinçsiz şekilde Selefilerle aynı oluşumun içinde buluştular. Zira 18. yüzyılda Muhammed Abdülvehhab'ın niyetini muasırları olan diğer mezhep mensupları daha o hayattayken okumuşlar ve de ne kadar büyük yanlışlara sebep olduğunu tecrübe etmişlerdi. Bugün kendilerini Selefî kabul edenlerin aynı zamanda Hanefî, Şâfi'î veya Malikî mezheplerinden birisine, hatta Şi'a'ya ve de özellikle sufi tarikatlardan birisine bağlı olması imkân dâhilinde değilken bu durum bir anda değişti.

Gerçi Selefilerin her mezhebe Müslümanların arasını açan bir yapı olarak bakmaları ve de kendilerini "*tek hakikat yolu*" şeklinde tarif ettiklerinden aynı ortamda bulunmaları da böylece anlamını yitirdi. Hanefî mezhebini de "*Ashab-ı Re'y*" olduğu için reddedilmesi de bu mezhebe bağlı gençlerin yeterli eğitimden geçmemeleri sebebiyle onlara katılmalarını engellemedi. Yine de bu mezheplere bu yaklaşımlarından dolayı Selefilerin neredeyse tamamına yakını Asya, Afrika ve Arap dünyasında ciddi seviyede toplumdan dışlanma ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Neredeyse birbirinin varlığına tahammül edemez hale gelen ve Avrupa'da yeni oluşan Müslüman toplumda Tebliğ

Cemaati ve İhvan-ı Müslümin taraftarları ile bunlar arasındaki rekabet henüz asıl kalabalık kitlelere sirayet etmemiştir.

Avrupa Selefliliğinin Temel Hedefleri ve Ciddi Yanılgıları:

İslâm'ın farzları ile alakası olmadığı halde asırlar içinde dinin bir parçası gibi algılanıp bir emir gibi uygulanılmasından vazgeçilmesi en esası konudur. Sonraki asırlarda ve özellikle mezhepler ve tarikatlar aracılığıyla yerleşen bid'atlerden zaman kaybetmeden uzaklaşıp ilk asrın değerlerine dönülmesi gerekmektedir. Bu dönüş gerçekleşmeden Selefî dışı tüm dindaş toplumlarla ilişkiler en düşük seviyede tutulacaktır.

Arap yarımadasından birkaç asır içinde bir ucu Çin seddine, diğer taraftan Avrupa'nın ortalarına ve Afrika'nın çöllerine kadar hızla yayılan İslâm dini hem kendi ana yurtlarında hem de ulaştığı en uç noktalara kadar hemen hemen yerde ilim ve irfanın da gelişmesine vesile olmuştu. Doğudan batıya kuzeyden güneye farklı coğrafyalarda bu dini anlamak ve anlatmak ve yaşatmak için yazılan milyonlarca eseri hiç yazılmamış gibi kabul edip adeta bir hafıza silinmesiyle başbaşa bıraktıkları bugünkü gençliğin Selefî ve benzeri akımların ağına kolayca itilmesini beraberinde getirdi. Onlar için eserlerine değer verilecek âlimler sadece Selefî akaidini konu edinenler olup bunlar aynı zamanda Hanbelî mezhebi doğrultusunda fetva vermeye devam eden yeni mürişit ve vaizlerin anlattıkları konulardır. Eleştiri oklarını yönelttikleri diğer mezhep mensuplarının bugünkü gençliği içine sürüklendikleri boş vermişlik halleriyle dinin en basit kaidelerini anlama kapasitesi sınırlı olup çoğu fikrî bakımdan avam seviyesinde kaldı. Hatta kendi mezheplerinin ana kaynaklarını okuyamadıkları için onların her birini Yüce Kitabımız ve hadis külliyatı gibi harfine dahi söz söylenemez eserler olarak algılayıp kutsallaştırma eğilimindedirler. Dahası bu yeni oluşumdan rahatsız olduğunu iddia eden nice diğer üç mezhebin temsilcisi konumundaki önderleri Seleflîğe meyillerini engelleyemedikleri gençlerini kurtarmak için de eleştirmek dışında ciddi bir gayret içinde değiller. Ancak bu uğraşmayı vermeseler bile bu durum Seleflerin de aynı şekilde önü alnamayan kendilerine yönelik eleştirilerini haklı çıkarılmaktadır. Özellikle fikhî mezheplerin inananlar arasına set çektiği, aralarını böldüğü fikirleri ilk asırlardaki sosyal dokunun ve dinî yaşantının hangi şartlarda şekillendiğini önemsemeyen ve yapıcı olmaktan uzak eleştiriler,

dahası genelde de mesnetsiz fikirlerdir. Hiçbir mezhep imamı kendi fetvalarını temel oluşturup sonraki kuşaklarından bunu takip etmelerini talep etmemektedir.

Oysaki bugünün Selefi âlimi olarak takdim edilenlerin tamamına yakını sadece kendi fikirlerini çevrelere dayatırken önceki âlimlere ne kadar haksızlık ettiklerini düşünmemektedirler. Ehl-i Sünnet mezheplerinin şekillendiği sekizinci ve dokuzuncu yüzyılda ise bugünkü Selefi âlimlerin fikirleriyle özdeşleşenler de vardı, ama bunlar marjinal sınıfları temsil ettikleri için asırlar içinde yok sayılacak kadar kalıplarına çekildiler. Ama varlığını sürdüren mezheplere mensup olanlar arasında isteyerek ve bilinçli şekilde nefret ve intikam duyguları zaman zaman olsa da uzun ömürlü olmamıştır. Ehl-i Sünnet ile Şi'a arasında asırlar içinde giderek büyüyen gerginlik daha ziyade siyasî temelli iken ilerleyen asırlarda Şi'iler kendi var oluşlarına dinî akideler ve yeni amellerle zemin oluşturdular. Mevcut görüş ve davranış biçimleri ile aslında bugünün Selefilere genel anlamda uzun ömürlü olması zor ve de dar anlamda bir mezhepleşme taassubuna girmişlerdir.

Selefilik Batı Avrupa'ya Nasıl Yerleşti?

Anlamı gereği İslâm'ın "*mutluluk, huzur asrı*" olarak ifade edilen "*Asr-ı Saadet*" döneminin, sahabe, tabiün ve tebeü't-tâbiîn olarak isimlendirilen üç öncü neslinin özellikle ileri gelen şahsiyetlerini yegâne önder kabul edip ve de kendi tarzlarını da onların yolu olarak takdim eden Selefilik, Avrupa'da yeni kuşaklar arasında daha rahat kabullenilmektedir. Karşıtı olarak "*halefe*" bağlılık olarak da ifade edilebilenler ise asırlar içindeki yaşanmış tecrübeleri günlük hayatlarının bir parçası olarak benimsemektedirler. Başlangıçta ilk hedefleri Hıristiyan ve Yahudi dinlerine mensuplar veya herhangi bir din sahibi olmayanlar görünse de eleştirileri çoğunlukla aynı dinden oldukları diğer mezhep mensuplarıdır. Etki tepki kuralı gereğince de artık mezhep ve tarikat mensuplarının çoğunluğunun hedefinde de birinci rakip grubunu "*Selefilik*" mensupları oluşturmaktadır. Sıradan konuşmalarda en fazla dile getirilen konu iki yapının mücadelesi ve birinin diğerini reddetmesi üzerine gelişir.

Selefililer için Asr-ı Saadet'in güçlü isimlerinden en fazla değeri Hz. Ömer'e vermektedirler ve onun ismi manevî yönü kadar şahsi gücü, cesareti,

muktedir tavrı ve yönetim biçimi olarak öne çıkmaktadır. Müntesiplerine hayatını iyi öğrenmeleri için daima öğüt vermektedirler. Onun 634-644 yılları arasındaki halifeliği döneminde Müslümanlar doğuda Pers, kuzeyde Bizans ve batıda Mısır'daki Kıptiler gibi çağın en güçlü devletleriyle çarpıştılar ve daima kazandılar. Bu savaşların birçoğunda savaşçı becerisiyle öne çıkan Halid b. Velid de ikinci önemli şahsiyet olarak benimsemektedirler. Onların kendi çağlarındaki düşmanlarına karşı savaşları ile bugünün süper güçlerinin Müslüman toplumları üzerinde, baskı sahiplerine karşı yürütülecek mücadeleleri özdeşleştirmektedirler. Filistin meselesi gibi İsrail'in kurulmasıyla başlayan ve sonu bir türlü gelmeyen bir varlık mücadelesi daima ilgi alanı olmaktadır. Afganistan'ın Sovyetlerce 1979 yılında işgali sonrasında yaşananlar ve İran'da Şi'i mezhebi esaslarına göre kurulan rejim dünya gündeminde uzun yıllar Filistin'den sonra ikinci sırayı aldılar. Arap dünyasının ilk ve en hızlı gelişip kalkınan ülkesi Irak'ı farklı zaman ve zeminlerde kimi zaman komşularıyla yaşadıkları kavgalarıyla, bazen de kendi içlerindeki farklı etnik ve mezhep çatışmalarıyla ateş çemberlerinin içine atmaları Selefî gençliğin kanını devamlı kaynattı. İslâm'ın ilk çağındaki bu dini ana kaynaklarından uzaklaştırıp yok etmeye yönelik girişimler 19. ve 20. yüzyıllarda Müslüman yönetimlerinin zafiyeti ile kendini yeniden göstermiş, 21. yüzyıla girince ise eksilmek bir tarafa artarak devam etmektedir.

Daha 20. yüzyılın başında Cemaleddin Afganî'nin Müslümanların köklerine dönüşlerini tavsiye ve idare edilen konumdan fetheden düşünceleri öne çıkarmayı teşvik eden fikirleri Batı Avrupa'da daha sonra zuhur edecek yeni Selefîliğin belki de ilk kıvılcımları olarak görülebilir. Batı Avrupa'ya gelenlere ana vatanları olan ülkelerin dinî konulardaki ihtiyaçlarının teminine ilgisiz ve de gevşek davranmaları Selefîlik akımının yeni oluşan toplumda çabuk yer edinmesi açısından birinci ihmaldir. İkincisi ve belki daha da önemlisi ise çalışıp geçimlerini sağlamak üzere bu kıtada yerleştikleri ülkelerin de bu konuda bir kaygı taşımayıp yeni kuşakları kendi başlarına terk etmeleridir. Oluşan bu boşluğu derhal doldurmaya niyetlenen ülkelerin başında Suûdî Arabistan geldi ve onu model alan bazı Körfez ülkeleri de takip ettiler. Dahası bu ülkelerin devlet üniversiteleri ile 15 Aralık 1962'de Kral Faysal'ın emriyle kurulan, farklı ülkelere yönetim kurullarında üyeler bulunsun da idaresi daima Suûdluların elinde olan Rabıtâtü'l-Alemî'l-İslâmî gibi

resmî veya özel şahısların denetimindeki kuruluşlar da yaygın şekilde harekete geçtiler.

Neredeyse Arap asıllıların hiçbir dönemde gidip yerleşmedikleri Batı Avrupa’da yaşayan Müslümanlara maddeten verdikleri destek bir yana kendi irşat ve vaiz heyetleri, hatta akademisyenler özellikle onlara hitap etmek üzere davet edildiler. Zira kendi bölgelerinde artmasından korktukları aşırı dinî dokunun Filistin başta olmak üzere Afganistan, Irak, Bosna, Çeçenistan ve Keşmir Müslümanlarının gündemleriyle radikalleşmesinden olabildiğince uzak tutulmasını istediler. Fransa’nın birçok şehrinde adeta karargâh kuran bu akım Paris, Roubaix, Argenteuil, Lyon, Marsilya ve Stains şehirlerinde epeyce taraftar topladı. Ayrıca Londra, Lozan, Cenevre, Brüksel, Boston, New Jersey, Filedefiya ve Montreal gibi önemli şehirler de Selefi yapılanmalarına ev sahipliği yaptılar. 1990 yılında Irak’ın Kuveyt’i işgali ve ardından bölgede yaşanan gerginlikler Selefleri diğer Müslüman toplumların önüne çekti. Aralarında farklı oluşumlar ve uyuşmazlıklar genelde birleştirici düşünceleri beraberinde getirdi. Ne var ki “yanlış hesap Bağdat’tan döner” atasözünü bir tarafa atmanın cezasını aradan 30 yıl geçmeden daha ağır bir şekilde ödemişler ve özellikle bu girişimlerin neticesinde Avrupalı genç Müslümanlar “Selefi” akımların birinci derecede savunucuları olmuştur.

Belli bir genişlemeye kavuşmalarının ardından kendilerini tarif ederken kimsenin tesirinde kalmayan, gönüllü olarak bu yolu tercih ettiklerini, herkesin Selefi olma konusunda dış tesire ihtiyaç duymadan karar verebildiğini, ama dâhil olacakları alt grupların onları kabule veya reddetmeye yetkin olduklarını ifade etmektedirler. Ancak müntesip olacak kişide dinî duygu ve amellere bağlılık konusunda ciddiyet aranmaktadır. Karar verirken gerekirse ailesi, diğer Müslümanların bid’atlerle donanmış hayatları ve toplumları ile arasına mesafe koyacaktır.

Selefilikğin Avrupa’da Kendisine Alan Açma Yolları:

Hayatları için iyi imkânlar sağlama hayaliyle Avrupa’ya gelen farklı milletlere mensup çoğunluk 1970’li yılların ortasına kadar çoğunlukla işçi statüsünde geldi. Bunların hemen ardından onlara özenenlerin çoğu ölümcül yolculuklarda canını bile feda edebilecek kadar gözü kara davranarak bu kıtaya ulaştılar. Akın ettikleri Hıristiyanlığın en köklü ülkelerinde normal

dini hayatlarını düzenlemeleri yıllar aldı. Ama bunların ikinci ve üçüncü kuşak nesilleri ve “*ihida*” ederek aralarına katılan yerli dindaşlarının ciddi eğilim gösterdikleri “*Selefi*” çizgide daha rahat ilerleme fırsatı bulmaları tesadüfi değildir. Onlara öncülük edecek güçlü bir dinî yapının, hala ortaöğretim ve üniversite seviyesinde henüz oluşmayan özel okullarının bulunmaması, yeterli sayıda açılmayan ibadethaneleri birinci derecede etkili oldu. İslâm bilimleri konusunda kendi ülkelerinde de yeterli bilgilerle donanmadıkları için çocuklarını Suûdî Arabistan başta olmak üzere Mısır, Suriye, Malezya, Pakistan, Yemen ve Lübnan gibi ülkelere özellikle üniversite eğitimi için gönderdiler. Çoğu oralarda Selefi fikirlerle donanan bu gençler Batı Avrupa’ya gelir gelmez etraflarına topladıkları gençleri çok kolayca etkileme fırsatı yakaladılar. Dahası son 30 yılda giderek güçlene Afganistan, Pakistan, Endonezya, Mısır gibi birçok İslâm ülkesindeki Selefi hareketler her ne kadar Batı Avrupa’da “*radikal, kökten dinci, entegrist ve fundamantalist*” görülse de Avrupalı gençlerin nazarında hakiki din olarak algılandı.

Yeni oluşan Batı Avrupa’daki Müslüman toplumlar arasında bu sertlik yanlısı akımların yayılmaması için bazı basit tedbirler alındı. Çoğu Suûdli ve onlardan fikirce pek de uzak olmayan irşat heyetleri vaazlarını ve öğütlerini ilk gelen eski kuşaklar yerine ağırlıklı olarak gençlere çevirdiler. Aslında bu birinci kuşağın da talebine uygundu, çünkü onlar kendilerinden sonra gelecek nesillerinin dinî eğitimlerine ağırlık verilmesi taraftarıydılar. Haliyle bu ani hamle ile “*Selefi*” gelenekten gelen ve onu yaygınlaştırmaktan başka fazlasıyla hedefleri olmayanların girişimleriyle Avrupa’da bu eğilimin ortaya çıkışı çok sürmedi. Dahası son 20 yıl içinde sayı olarak neredeyse tüm Batı ülkelerinde artık on binlerle ifade edilen, hatta Kuzey Amerika’da ABD ve Kanada’da da giderek kuvvetlenen Selefi oluşumlardan herkes bahseder oldu.

Asya ve Afrika’da köklü dinî geleneği olan pek çok ülkedeki dindaşlarından farklı olarak beynelmilel İslâm anlayışını sadece “*din kardeşliği dairesinde*” görmeyip, geçen asırda aslından koparılan ve İslâmî esaslara dayalı devlet yönetimlerindeki öze dönüş yolunda “*yeni Selefi oluşum*” ciddi anlamda ısrarcı görüntü vermektedir. Bu fikir Avrupa’da kendi köklerinden ve ait oldukları coğrafyalardaki kültür ortamlarından habersiz büyüyen gençliğe oldukça cazip gelmekte ve bu düşünceye kolayca ikna edilebilmektedirler.

Batı Avrupa'daki bu "yeni Selefî akıma" bağlananlar İslâm dünyasındaki mevcut tüm menfi gelişmelerin sebepleri arasında geleneksel kıyafetleri ve millî adetleri gibi çok sınırlı özelliklerini koruyan, dahası bazı dini hissiyatlarını da yaşamaya çalışan, ama fikrî bakımdan modernitenin tuzağına kapılmış, batıya neredeyse en hayati konularda köle gibi bağımlı ülke temsilcilerini göstermektedirler. Bunların Allah'ın emirlerine uygun birçok şeyi terk ettiklerini ileri sürerek on dört asır öncesindeki safiyane anlayıştan sıyrılıp benimsedikleri batı ile özdeşleşen bu yeni yapılarından kurtulmaya herkesi davet etmekte, dahası tüm Müslümanlara bunların mevcut batıcı siyasetlerine alet olmamaları ihtarını gerekirse silahlı yöntem dâhil en ağır yolları deneyerek yapmaktan çekinmemektedir. Genç kuşaklar arasında bu sertlik yanlısı ifade ve buna uygun geliştirilen tavırlar kolay yer bulmaktadır.

Herkesin bildiği üzere modern Selefî akımlar Suûdî Arabistan'da filizlenip önce Asya ve Afrika'daki birçok Müslüman toplum içinde yine bu ülkelerden kendilerine yıllarca burs vererek okuttukları genç çocukları üzerinden en kabul edilebilir yüzleriyle yaygınlaştırıldı. Avrupa'da yeni şekillenen Müslüman toplumlarda da fazla zorlanmadan ve de alanda nüfuzlu Müslüman âlimlerin yokluğu sebebiyle kolay zemin buldular. Epeyce yeni ve de etki alanı sınırlı olmakla birlikte İslâm dini dendiğinde gündemi mümkün merete bunların meşgul etmeleri dolayısıyla da yakın gelecekte daha fazla genç üzerinde en cezbedici oluşumu temsil edecekleri öngörülmekte, bu da geçmişte verilen ödünlerin yeniden sorgulanmasına sebep olmaktadır.

Yeni Neslin İslâm Kültüründeki Zaafiyetinin Selefiliği Öne Çıkarılması:

Avrupa toplumlarına son bir asır içinde çoğu işçi olarak katılan Müslüman ailelerin buralarda doğup büyüyen çocuklarının artık önü alınamayan sorularının cevapsız kalması Selefiliğe rahat kök salma fırsatı verdi. Oysaki her ortamda yaşadıkları sosyal çevreden dışlanma eğilimi içinde bulunmaktadır. Avrupa'nın asırlar içinde ayrılmaz parçası haline gelen Yahudi-Hiristiyan kültürünü bu yeni Müslüman neslin geleneklerine bağlı aileleri daima reddeden ruh yapısına sahip oldular. Dahası çocuklarına ondan uzak durmaları konusundaki tavsiyeleri aslında çocuklarının sosyolojik anlamda almak zorunda kaldıkları yerel resmî eğitimlerle bu tarihi mirasa belli bir

eğilim gösterme ihtimallerini dolaylı olarak ortadan kaldırdı. Ne var ki ebeveynlerinin ait oldukları ülkelerden getirdiği dinî geleneği de aynen onlar gibi birebir yaşayıp tecrübe etme ortamına sahip olamadılar. Ama içinde doğup büyüdükları yeni toplumların tüm fertleriyle birçok alanı ortak kullanmaları sebebiyle bu ata yadigârı geleneksel mirası sahiplenip günlük hayatlarına tatbikte sıkıntı çektiklerinden bazı gençler zaman zaman çıkmaza girdiler. Özellikle bunlar için çıkış noktası olarak son yıllarda yaşanan dönemin şartları, zaman ve coğrafyaya göre durmadan şekil değiştiren yeni toplumların yapıları dikkate alınmadı. Çoğu Suûdî Arabistanlı vaiz ve akademisyenler ile onların talebesi olarak yanlarında dinî eğitim alanların sohbetlerinden ve eserlerinden herhangi bir tercihe fırsat vermeden kolayca etkilenerek asırlar öncesinin tıpatıp yaşanması düşüncesine kendilerini vermeleri sağlandı. Aynısını yaşamamanın içinde bulunulan şartlar gereği ve tarihin akışının getirdiği zorunlu farklılaşma ile mümkün olamayacağı hesaba katılmadı.

İslâm geleneğinde her an özenilmesi genel olarak tavsiye edilen bir dönem ile ilgili telkinlere, zihinleri iyice hazırlanmadan acelece ve yeteri kadar hicretten itibaren ilk üç kuşağın yaşantısını sebep sonuç ilişkisi içinde hazmedemeden bağlandılar. Yeni kuşak Selefler “*Asr-ı Saadetî*” bir özlem olmaktan ziyade kendilerince de yeniden gerçekleştirilebilecek bir dönem düşüncesine samimi olarak inandırıldılar. Ne var ki tarihin tüm çağlarında kendini ispat etmiş her Müslüman toplum için o dönemi aynen olmazsa da mümkün merteye yaşama özlemi zaten vardı. Asıl olan ondan olabildiğince fazla etkilenebilmektir. Ama istenirse de aynısının yaşanması hiçbir zaman tüketilen tüm gayretlere rağmen gerçekleşmiyordu. Çünkü o dönemin tüm gelişmeleri kendi şartları içinde yaşanmış ve tamamlanmıştı, model bir toplumdur ve ondan yaşanabildiği ölçüde örnek alınması tavsiye ediliyordu. Saygı duyulması esastır ve aksi tavır sergileyenler ise daima dışlanmaktaydı.

Maalesef bugün İslâm dünyasının birçok yerinde toplumların eğitilmesi konusunda yeterli derecede ilim sahibi olmayan imam, vaiz, hatta akademik unvanlı ve benzeri sıfatları taşıyan şahsiyetler tüm dikkatleri o dönemin anlık olaylarına çevirmekte ve bununla iktifa ederek yaşanan asrın tüm güncel meselelerine çözüm ürettiklerini iddia etmektedirler. Belki kendileri

sahip oldukları “*Asr-ı Saadet*” dönemindeki yaşananlarla ilgili daha geniş bilgi birikimleri sayesinde zorlandıkları anlarda bir şekilde uygun çıkış yolu bulabilmekteler. Ama o dönemden anlatılan anlık bir olayı dinleyen ve başkaca da bilgisi olmayan gencin sınırlı ufuk dünyası içine yerleştirtince bu çok keskin ifade onun düşünce gücü içinde farklı sonuçlar doğuracaktır. Maalesef bunu tespitte zorlanmayan ve Selefî düşünceyi yaymaktan başka amaçları bulunmayan görevliler genç dimağları arada yaşanmış 14 asırlık tecrübeyi bir tarafa bıraktırmakla tüm dikkatleri sadece ilk asra çevirmekle meşguller. Oysaki bu kadar uzun zamanda yaşananlar da o döneme özenilerek elde edilmiş, hatta aşırılığa kaçılarak İslâm toplumlarını tarihin farklı dönemlerinde zaman zaman kan gölüne çevirecek kadar karşı karşıya getirip şiddet yanlısı bölünmelere sebep olanlar dâhil hepsi birer tecrübeler yumağıdır.

Günümüzde ister doğuda, ister batıda olsun “*Selefilik*” adına yapılanlar geçmişte defalarca yaşanıp denenmiş tecrübelerden sadece birisi veya bir kaç olmaktan öteye geçmeyecektir. Ne var ki geride bırakacakları izlerle acaba daha kaç yeni nesli cezbetmeye devam edecektir? Doğrusu Hindistan bölgesinden başlayıp tüm Ortadoğu, Kuzey ve Sahraaltı Afrika’da ve hatta Avrupa ile Amerika’da “*Selefilik*” adına yaşananların tamamını aynı kefeye koymamak gerekir. Yine de genel itibarıyla son 30-35 yılda Selefilik adına yaşanan tüm gelişmelerin aralarında çok kolay geçiş olduğunu, atılan her adımın sadece acı ve ızdırapların kapılarını aralarken bile her ne kadar içlerinde zaman zaman değişik davranışlar sergilense de birbirine benzerlik arz ettikleri rahatlıkla fark edilir. Hatta Afganistan, Irak, Suriye, Somali, Mısır, Mali, Libya ve Nijerya’da bu kapılar zorlanılırken sonunda nelere sebep olacağı dahi hesap edilmeden hepsi arkalarına kadar açılmış, zaten fazla söz hakkına sahip olmadıkları ülkelerinin genelde Hıristiyan askerlerin kol gezdiği coğrafyalara dönüştürmektedirler.

Sosyal Medya ve Görsel Yayınların Selefilik’in Yayılışına Katkısı:

Seleflerin bugün orijinal olarak dile getirdikleri konular yeni olmayıp aslında bunlar geçmiş asırlarda ortaya çıkan görüşlerdir. Diğer mezhep imamlarının ve yaşayan müntesiplerinin kendi kabuğuna çekilmiş, hatta başkalarının inancına müdahale etme endişesiyle çekingen tavırları, bu yeni akım mensuplarının yayımcı tavırlarını kolaylaştırıyor. Daily Motion ve

Youtube üzerinden yayınladıkları videolarla, sayıları neredeyse onlarca özel televizyon kanalları ve radyo istasyonlarıyla fikirlerini merak eden herkese ulaştırmaktadırlar. Öyle ki artık Selefî düşünceye sahip olmak için mutlaka bu çevreye girmeye gerek kalmamakta, bu akıma mensup bir kişiyi tanımadan onlar gibi düşünen ve hayatına düzen verenler bulunmaktadır. Artık Avrupa'nın modern şehirlerinden Afrika'nın çöllerine, Asya'nın aşılmaz geçitlerine kadar her yerde dinledikleri veya seyrededebildikleri vaazlar, dinledikleri veya takip ettikleri fetva siteleri ve okudukları makalelerle, kitaplarla selefî düşünce hakkında kolayca bilgi edinmeleri mümkündür. Özellikle internet sitelerinde son derece güncel bilgileri okumaları bir yana buralarda açılan forumlarda görüş alış verişinde bulunmaları, merak ettikleri birçok konuda arada hiçbir mesafe kalmadan doğrudan etkileşime hazır hale gelmeleri bunların zihin alt yapılarının oluşmasına büyük imkânlar sağlıyor. Sadece Mekke ve Medine merkezli "*salafitalk.net*", "*salafi.net*", "*bidah.com*", "*aqidah.com*", "*tawhidfirst.com*", "*abovethethrone.com*", "*takfiris.com*", "*İslâmagainstextremism.com*", "*manhaj.com*" ve "*almanhaj.net*", İngiltere'de "*alghourabaa.com*", Belçika'da "*centre-al-forqane.be*", yedi dille yayın yapan "*İslâmway.net*", minberü't-tevhid ve'l-cihad başlığı ile "*tawhed.ws*", "*İslâmonline.net*", Çince dâhil dört dilde yayın yapan "*İslâmtoday.net*", "*binbaz.org.sa*", "*rabee.net/ar*", "*alalbany.net*", "*ibnothaimen.com*", "*al.baida.online.fr*", "*oussoul.online.fr*", "*sounnah.free.fr*" ve "*salafs.com*" gibi pek çok internet sitesinin Avrupa, Afrika ve Asya'da çok sayıda takipçisi bulunmaktadır. Artık her Selefî vaiz, mürşit, dernek ve oluşumun kendine ait bir sitesi bulunmaktadır. Muhtevaları arasında akide konuları ile dinî hayatın farklı alanlarındaki sorulara verilen fetvalar, özellikle Selefîler hakkında yanlış bilgilendirmelere karşı kedilerini savundukları fikirler, bid'atlarla mücadele ağırlıklı konuları oluşturmaktadır. Selefîliği geleneksel hitap ettikleri çevrelerin dışına taşıdıkları gibi özellikle siyaset dışı çevrelere rahat ulaşıyorlar ve en güçlü rakipleri olarak gördükleri İhvan-ı Müslimin ve Tebliğ Cemaati ile mücadele ediyorlar. Avrupalı gençlerden içlerine aldıklarının birçoğu ile önce internet siteleri ile irtibat kuruyorlar.

Jean-François Mayer'in özellikle Hıristiyanların en hızlı ve geniş kitlelere anında ulaşma fırsatı veren modern iletişim vasıtası internet üzerinden dinî alandaki etkileşimi incelemesi çok önemlidir. Bugün Hıristiyan âlemi

kadar olmasa bile Müslüman toplumlar içinde de interneti en etkili kullananlar arasında Selefler olduğu belirtilmektedir. Özellikle Avrupa'daki cami ve merkezlerinin kapatılmasından ve kamuya açık mekânlarda toplanmaları yasaklanmasından sonra tüm faaliyetlerini özel televizyon kanalları ve sanal etkileşim ağları üzerinden yaptıkları bilinmektedir. Artık cihadın birinci ayağını internet ağları üzerinden mesajların video şeklinde yayınlamasından, farklı sitelerde her türlü fikrî alt yapı oluşturulmasına kadar J. P. Filiu'nun tabiriyle "cyberjihad" dönemi başlamış ve artık meraklıları ve ilgilileri asırlarca yaşanmış tecrübeleri hiç dikkate almadan bir anlık bilgilerle "kamikaze" olmak dâhil ölümü bile göze almaktadırlar. Bu haliyle de Seleflerin cihadı her şeyin önüne alan kolunun herhangi bir şekilde kontrolü de adeta imkânsız hale gelmiş oldu.

Vermek istedikleri mesajlar için gerekirse batı müziği eşliğinde yapılmış şarkıları dahi kullanmak önemli bir etkileşim yoludur. Hilafetin neden kaldırıldığını, bunu yapanların asıl amacının ne olduğunu ve hilafetin yeniden tesis edilmesi gerektiğini ele alan "Allah'ın Askerleri 1924/Soldiers of Allah 1924", "Muslim for life- S.O.A", "Kırlı Kâfirler/Dirty Kuffar" ve benzeri müziklerle verilmek istenen mesaj artık milyonlarca kişi tarafından dinlenerek hedefine ulaşmaktadır. Artık bu yolla mesajlar Arapça değil doğrudan yaşanan ülkenin diliyle İngilizce, Fransızca veya Almanca verilmektedir. Ayrıca Lübnanlı Fadl Shaker gibi aşk şarkıları söyleyen bir sanatçının özellikle Hizbullah karşıtı görüşlerle mücadele ederken Selefi akıma katılması Arap dünyasında büyük yankı buldu. Ardından bu eğilimde ve özellikle Suriye'deki muhalifleri de destekleyen şarkılar söyleyerek yüzbinlerce kişiyi etkiledi.

Al-Majd, al-Hikma, al-Rahma, al-Hafez, an-Nâs gibi özel televizyon kanalları neredeyse sadece Seleflik ile ilgili programlara yirmi dört saat yer vererek bu akımın kıtalar arası canlı kalmasına ve daha da yayılmasına vesile olmaktadır. Bu kanallar özellikle internet kullanıcısı olmayanlar üzerinde daha etkilidir. Hitap ettikleri kitlelerin sosyal konumlarını dikkate alarak anlaşılır bir dil ve özellikle içinde buldukları sosyal çevreye ayak uydurmayanların iç dünyalarına hitap ederek onları daha kolay ve devamlı bağımlı hale getirmektedirler.

Avrupa'nın İslâm Siyasetinin Doğurduğu Yapı: Selefilik:

Selefliğin Avrupa'daki imajı geleneksel İslâm toplumları yerine dinî her türlü gelişmenin farklı sebeplerle engellendiği veya görmezden gelindiği toplumlarda ortaya çıkıp yayılması tesadüf değil, adeta kaçınılmaz bir sonuç gibi algılanmaktadır. Müslüman toplulukların oluşmaya başladığı 1970'lerde ve özellikle 1980'li yıllarda etkili olan Pakistan-Hindistan merkezli Tebliğ Cemaati daha çok Fransa'daki görünümüyle Tunus'taki en-Nahda Hareketi'ne yakındı. Mısır, Suriye ve Ürdün ağırlıklı İhvan-ı Müslimin ise Cezayir'deki Milli Selamet Cephesi'ne (FIS) sıcak bakıyordu. Ama her ikisi de 1990'lı yılların sonlarına doğru yerlerini yavaş yavaş Selefilere kaptırdılar. Yayınevlerinde İhvan'ın ileri gelenlerinden Yusuf el-Kardavi, Tariq Ramadan ve Amr Halid gibi yazarların kitapları yoğun olarak satılırken artık Selefî akımın fikirlerini anlatan eserler ağırlıklı olarak müşteri buluyor. Şayet Selefiliğe yeni girenler İhvan ve Tebliğ yazarlarının eserlerinden daha önceki hayatlarında okumuşlarsa onlarda ciddi hatalar olduğu kendilerine anlatılarak mevcut birikimlerinden soyutlanmaları istenmektedir. Önceleri aralarında huzur ortamı varken giderek ibrenin yeni rakiplerine doğru kayması üzerine şiddete varan gerginlik yaşanmaktadır. Belli bir ikna sürecini aşan bir Selefinin mümkün mertebe Tebliğ ve İhvan mensuplarının camilerinde ibadet etmelerine, vaazlarını takip etmelerine, toplantılarına iştirak edip sohbetlerini dinlemelerine aklı karışmasın diye pek müsaade etmemekteydiler. Son yıllarda bu dışlayıcı tavırlarından kısmen de olsa vaz geçildiği görülmektedir. Siyaset dışı duran Selefiler İhvan'ın demokrasiye aşırı güvenmesini İslâmî değerlere saygısızlık olarak değerlendirmektedirler. Dini hükümlerde kaynak olarak Tevrat'a dahi bakılmasının mümkün olduğu fikrindeydi dedikleri Mısırlı Reşid Rıza'dan gerçek manada ilim sahibi değildi dedikleri İhvan'ın kurucusu Hasan el-Benna'ya kadar birçok ileri gelen ismi rahatlıkla reddedebiliyorlar.

1980'lerden sonra İhvan içinde çok tanınan Yusuf el-Kardavi, eş-Şarâvî, Abdülhamid Kişk, Seyyid ve Muhammed Kutup kardeşler, Ali et-Tantavi; Cezayirli Abbasî Medeni ve Ali Belhac; Tunuslu Raşid el-Gannuşî ve Abdulfettah Muru; Sudan'dan Hasan e-Turabi, Faslı Abdüsselam Yasin, Suriyeli İsam el-Attar gibi isimleri sevmezler ve bunlara bazı önde gelenleri

en ağır hakaretlerde bulunmaktadır. İslâm ülkelerindeki tüm siyasî oluşumlardan Türkiye’de ve Fas’taki AK Parti, Tunus’ta en-Nahda, Pakistan’da ve Lübnan’da Cemaat-i İslâmi, Ürdün’de Hizbu’t-tahrir; Fransa’da İslâm Konseyi bünyesinde temsil edilen dernekleşme faaliyetleri, Tebliğ Cemaati gibi yapılardan uzak durmaya özen gösteriyorlar. Tarikatların tamamı, hatta Şi’î mezhebi mensupları Seleflerin alenen tenkit edip varlıklarına tahammül edememektedirler.

Avrupa Selefilığının Kendi İçinde Farklılaşması:

Tarih içerisinde Müslümanların mezhepler üzerinden birbirleriyle aralarına engeller koyduklarını iddia eden günümüz Selefleri de benzer şekilde kendi içlerinde ciddi kırılmalar yaşamaktadırlar. Henüz Avrupa’daki varlıklarından bahsedilmeden yıllar önce 1979 yılında “Kâbe Baskını” olarak Mekke’de yaşanan ciddi direniş olayı Seleflerin kapalı dünyasında ilk çatlağı oluşturdu. Bilhassa Avrupalıların gerek kendi coğrafyalarındaki Müslümanlar için düşündükleri gerekse diğer kıtalardaki geniş kitleler üzerlerinde cezbedici “ılımlı İslâm” algısını kuvvetlendirecek gayretler meyvelerini vermişti. Siyasî konular dâhil Müslümanların hangi coğrafyada olursa olsun yaşantıları ile her türlü taşkınlıktan uzak sadece kendi dini hayatlarını yaşamaaya ağırlık veren “siyaset dışı Selefler (*quiétiste/apolitique*)” diğerlerine nispetle en fazla hoş görülen sınıfı oluşturmaktadırlar. Bunlarda önemli olan nefis terbiyesi, eğitim, din adına sonradan ilave edilenleri ayırıştırmak, Hazreti Peygamber’in yoluna sarılıp her türlü yanlıştan korunmak, siyaset inanlar arasında fitneye ve ayırıştırmaya sebep olduğu için onunla fazla meşgul olmamak, yapılan demokratik seçimlerde bir inanan ile zındık aynı oy hakkına sahip olduğundan reddetmek gerekir. Hatta Şeyh Nasruddin Albani’ye göre en iyi siyaset siyasetten uzak olmaktır. Zaten bir zamanlar Cemal Abdünnasır’ın Arap milliyetçiliğine karşı ciddi destek verdikleri İhvan-ı Müslimin ile de yolları en çok bu sebepten ayrılmaktadır. 1962 yılı sonrasında Mısırlı, Suriyeli ve Iraklı çok sayıda İhvan mensubu Suûd kurumlarında tercihli görevliler olarak çalıştırıldılar. Bu gruba dâhil olan Selefler daha ziyade Suûdî Arabistan üniversitelerinde ve Yemen ile Ürdün’deki okullarda okuyan Batı Avrupalı ailelerin çocuklarıdır. Bunların bir kısmı doğup büyüdüğü ülkelerde üniversite eğitimlerini tamamladıktan sonra bu ülkelerde

dini eğitim almak için gittiler. Oralarda tanıdıkları Suûdli vaizleri, imamları Fransa'ya davet edip farklı yerlerde sohbetler yaptırıldılar, hatta Argenteuil'de bulunan camilerinde Irak asıllı Ali Yaskar'ı imam olarak görevlendirdiler. Gerçi bu imam da 2000'li yılların başında tutuklanmış ve ardından Güney Fransa'da gözetim altında tutulmasına karar verilmişti. Avrupa'da doğup büyümüş gençlerin veya kendi ülkelerindeki İslâmî anlatımla büyümüş ailelerini Suûdli, Iraklı ve Suriyeli Selefi fikirlerle donanmış kişilerle muhatap kılmak isabetli bir uygulama değildi. Kimlikte Müslüman olmakla birlikte kültürel anlamda birbirleriyle birçok değer konusunda aynı çizgide değillerdi. Dahası anlatıcılar dinleyicilerine daima yaptıklarının yanlış olduğu telkininde bulunarak onları ait oldukları birçok bağlantıdan koparıyorlardı. Yine Arap ülkelerinde okuyan gençler de oralara vardıklarında bildikleri her şeyin eksik, çoğu zaman yanlış olduğuna inandırılarak yeni bir bilgi ve yaşayış biçimiyle donatılıyorlardı:

Siyaset dışı Selefler de kendi içlerinde de iki alt gruba ayrılmaktalar ve bunlardan siyasetle uğraşmayı önceleyen Rabi el-Medhali 1979 yılındaki Kâbe baskını sorumlusu olarak adını duyurdu. Ama 1990'lı yıllarda kraliyet ailesi dâhil her türlü muhalif fikir ve siyasî eğilimlere uzak durmaya başladı. Pakistan'da kurulan Cemaatü'l-İslâmî Partisi'ne karşı tavır aldığı gibi Batı Avrupa'da yaşayan Selefleri de terk edip İslâm ülkelerinde yaşamaya teşvik etmekteydi. Ancak yapacakları terör eylemlerinin kendi aslî ülkeleri yerine bizzat İslâm ülkelerini sıkıntılara boğan devletlerde Selefi gruplara öğüt verebiliyordu. Ama bu anlamda ellerini İslâm ülkelerinden çekmelerini hassaten istiyordu. Bir de tekelci davranışa sıcak bakmayan siyaset dışı tavırlarına rağmen cihad duygusuna önem veren, diğer İslâmî eğilimlere açık, birleştirici, Batı Avrupa'da yaşamanın mümkün olduğuna, hatta orada İslâm'ı tebliğ etmenin, camiler ve özel eğitim müesseseleri açmanın ve de bu kıtada kalıp İslâm'a genel anlamda yararlı olmanın önemine vurgu yapmaktadırlar. Yine İhvan-ı Müslimin'e karşı tavır koymamaktadırlar.

Siyaseti davalarının bir parçası olarak gören ikinci gruptaki "*mütedeyyin/pietiste*" Selefler daha ziyade İhvan-ı Müslimin tarzındaki bir yapıya benzerler. İslâm dini aleyhine her türlü siyasılaşmaya ve yapılanmaya karşı geldikleri gibi her türlü siyasî partiler, sendikalar, dernekler üzerinden iktida-

rı ele geçirip muktedir olmak istemektedirler. Kur'ân-ı Kerim'in tebliğini bu vesileyle de rahatlıkla gerçekleştirme fırsatı bulup Batı Avrupa'ya yerleşmek ve vatandaşlık almak teşvik edilir başkaları iktidarları nasıl ele geçiriyorlarsa aynen öyle davranmak gerekir. Bunlar içinde yaşadıkları toplumla iç içe olmaktan rahatsız olmamakta, hatta ona karşı tavır takınılması taraftarıdır. Genelde Arap ülkelerindeki rejimlerine ve özellikle de Suûd ailesine muhalefet etmek olmazsa olmaz davranışlardan birisidir.

Genel anlamda Selefiliğin en sertlik taraftarı olan üçüncü sınıftakiler üzerlerine uygulanan her türlü gayr-i İslâmî uygulamaya karşı gelenlerdir. Hedeflerinde sadece Avrupa devletleri yok, aynı zamanda Arap âleminde baskıcı rejimleri de dağıtma felsefesini benimsemektedirler. Hedefe ulaşmanın yönü mevcut rejimlerde yolunu kaybeden İslâm ülkelerinin bir an evvel aslı kimliklerine dönmesi, İslâmî idareler kurulması ve Batılı Müslümanların haklarını savunmaktır. Batı toplumlarında kendilerine yer açıp ona göre hayat tarzı belirlemek istemektedirler.

Selefiliğin bu kolunun yayılmasında 1991 yılında Cezayir'de yapılan seçimlerin iptaliyle İslâmî Selamet Cephesi'nden birçok genç yetkili İngiltere, Fransa, Almanya ve Belçika gibi Batı Avrupa ülkelerine dağıldılar. Yine 1990'lı yıllarda Muhammed Sürûr, Sefer el-Havali ve Suûd ailesi muhaliflerinden Selman Avda gibi bazı önemli şahsiyetler ülkelerindeki rejimin sertlik yanlısı tavırlarından kaçıp Avrupa'ya yerleştiler. İngiltere'de Cezayirli Ahmed Bulvafi'nin çıkardığı *es-Sünne* dergisi, Pakistanlı Abu Muntasır'ın etrafındaki öğrenciler oluşturdukları grupla ulaşılabildikleri yerlerde İslâm'ı tebliğ ettiler. Bu gruptakileri daha ziyade Avrupa ve Kuzey Amerika'ya 1990'lı yıllarda sığınıp iltica edenler ve Suûdî Arabistan'da okuyan ülkelerine geri dönen gençler oluşturur. Bu hareketin en önde gelen lideri Cezayirli Ali Belhac idi, onun yaklaşık 25 yıldır göz hapsinde tutulması yüzünden Selefiliğin bu kolunun etkisini azaldı. Son zamanlarda bazıları daha ziyade siyaset dışı Selefiliğe doğru bir kayma göstermektedirler.

Cihadı hayatlarının merkezindeki en önemli nokta olarak önemseyen Selefilerin birinci uğraşısı bu olup mutlaka ilgilendikleri yörede İslâm devleti kurmayı amaçlamaktadırlar. Bu kısımdaki Selefiler birçok ayrı kola ayrılmaktadır. Kısaca Cezayir'deki Silahlı İslâm Ordusu (GIA) denilen Silahlı

İslâmî Hareketler adı ile herkes bunları tanımaktadır. Kurucusu Hasan el-Hattab 1998 yılında da Usame b. Ladin'in kurduğu Dünya İslâm Cephesi'ne katıldığını duyurdu.

Selefliğin cihadı önceleyen grubu içinde de temel anlamda cihadı Hıristiyanlara ve Yahudilere karşı yapmaya kararlı olanlar olduğu gibi bunlarla mücadeleden ziyade daha çok ABD ve Batılı işgalci yabancı güçlerle çatışmayı esas alırlar. Hatta İslâmî esaslara dayalı devleti kurma veya toplumunu oluşturma asıl varlık sebepleri her açıdan Müslümanları tehdit altındaki oldukları sıkıntılardan kurtarmaktır. Bu mücadelelerinde dünyada ikiyüzlü bir yaklaşımın olduğunu, Batı Avrupa ve ABD kendi içinde diktatörlere fırsat vermeyip onları iktidardan derhâl uzaklaştırırken İslâm ülkelerinin başlarındakileri ise daha fazla konumlarını korumaları için gayret ederek suçluyorlar. Amaçları kendilerini hiç uğruna tehlikeye atmadan işgal altındaki toprakları kurtarmak istiyorlar.

Son bir asırda epeyce anlam değiştiren “*cihad*” kavramı içine artık “*kamikaze*” şeklinde yetiştirilip hedefleri ile beraber kendilerini de yok etmeyi göze alan bir oluşum da ilave oldu. Bunlar kendilerini ortaya koyarken işgal altındakinin direnişi, teslim olmadan savaşan veya ümmetin adına savaşan olarak tarif etmektedirler. Müslüman gençlikle bu değişim, bir sürecin artarak devamı idi ve Afganistan'ı Sovyet işgali karşısında neredeyse tüm İslâm ülkelerinde gayet normal bir tepki gibi yürütülen tepkilere kapılanlar kendilerini Asya'da tanımadıkları bir bölgede buldular. Adım adım içine girdikleri basit bir tepki zamanla Afganistan'dan taşıp bizzat kendi ülkelerine, Batı Avrupa'ya, hatta ABD'ye kadar uzandı. Tek hedef için yola çıkmışken zamanla kontrolden çıkarak hemen her tarafı kendileri için mücadele edilmesi gereken nokta görmeye başladılar. Çünkü farkına bile varamayacakları şekilde psikolojileri bozulmuş ve sadece önlerine bir hedef konmasıyla oraya saldırmaları dışında bir şey düşünemiyorlardı. Zira Müslümanlar üzerlerinde kurulan tüm baskıları ortadan kaldırılmadan dinlerini hakıyla yaşamazlardı. Bunlar için Filistin, Keşmir, Afganistan, Cezayir, Bosna, Çeçenistan, Irak, Yemen, Suriye ve Mali mücadele edilecek belli başlı cepheledir.

GIA ile 1990'lı yılların başından itibaren Cezayir'de başlayıp günümüze kadar devam gergin durum birçok marjinal yapılanmalarla şekil değiştire-

rek varlıklarını sürdürdüler. Özellikle 1991 seçimleri sonrasındaki tüm menfi gelişmelerin Fransa'nın takip ettiği özel siyasetin neticesinde olduğunu kabul ediyorlar. Fazla bir süre geçmeden Fransızları hedef almaya başladılar ve ilk defa 1993 yılında Cezayir'de yaptıkları saldırılarla ölümcül olaylara sebep oldular. 24 Aralık 1994 günü Cezayir-Paris seferini yapan uçağı kaçırma sebebi olarak da bu durumu gösteriyorlar. Amaçları uçakla Eyfel Kulesine çarparak aslında 11 Eylül 2001 Dünya Ticaret Merkezi eyleminden yedi yıl önce benzeri bir faciaya girilerek tüm dünyada genel kabul görme iddiasındaydılar. 1995 yılında Paris'in merkezinde RER isimli metro hattına yapılan saldırı düşünceden uygulamaya konularak en ağır girişimlerinden birisi oldu.

Selefliğin bu grubundakilerin hedefinde artık birer diktatör gibi algılamaya başladıkları yöneticiler olup ardından uluslararası ses getirecek eylemlere girişmeye karar verdiler. İlk büyük eylemleri arasında 11 Eylül 2001'deki Dünya Ticaret Merkezi ve diğer saldırılar gösterildi. Kısa zamanda bu kolun en ileri seviyede temsilcisi olarak el-Kaide ismi daha belirgin olarak öne çıktı. Bu saldırılarla irtibatlı İslâm ülkelerinde gerçekleşen gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde Batı Avrupa'da işlenen toplam on kadar saldırı sonrasındaki toplam ölü ve yaralılarından Irak'ta, Afganistan'da, Yemen'de, Somali'de, Suriye'de ölen her gün ölen Müslüman sayısı daha fazladır. Sözde Müslümanlar üzerinde Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da kurulan baskılar, dışlanmalar, ibadethanelerine saldırılar, Hazreti Muhammed'e hakaret içeren her türlü davranışlar ve başörtüsü ile cami, minare yapımına karşı takınılan tavırlara karşı mücadelenin temsilcisi görülen Selefler çözümü mümkün olan konuların bile daha karmaşık hale gelmesine sebep olmaktadır. Aslında onların üzerinden oluşturulan menfi kimliğine büründürülen Müslüman toplum imajından en fazla Yahudi toplum yararlanmaktadır. Normalde Batı Avrupa'nın en ezeli düşmanı gördüğü bu toplum üzerindeki baskılar ve menfi tavırlar kolayca Müslümanlara yönelince kendileri antisemitik davranışların hedefi olmaktan uzaklaşıyorlar. İsrail'in kurulması Seleflerin genel söylemlerine göre Yahudilere karşı duyulan bir vefa borcu değil İslâm âleminin arasında onları birbirine düşürecek bir güç olarak algılandı.

Son otuz yılın birçoğu milyonlarca Müslümanın ölümüne sebep olan olaylarının arkasındaki gizemli güçler genelde Selefî söylemlerin arkasında

arandı. Bu uğraşmayı haklı çıkaracak kişiler, olaylar ve ciddi derecede sahiplenmeler de epeyce fazlaydı.

Selefi İçi Farklılaşma ve Neticeleri:

İlman Selefler, Cihadçı Selefleri fesat topluluğu olarak görüp onlardan da uzak durmaktadırlar. Tabii cihadçı Selefler de bunları Arap rejimlerinin payandası olarak suçlamakta ve bunların tavırlarını tasvip etmemektedirler. Siyaseti, inandıklarını gerçekleştirmek için bir araç olarak görenler ise her iki Selefi oluşum tarafından da İslâmı siyasılaştırmakla itham ediliyorlar ve İhvan ile işbirliği yapmakla suçlanıyorlar.

Avrupalılara karşı tavırlarında her üç Selefi oluşum da aslında tenkitçi ortak yaklaşım içindeler. Ne var ki siyaset dışı Selefler için Batılıları İslâmlaştırma kaygısı öncelikli bir uğraşı olarak kendini göstermiyor. Buradaki düzenleri yıkma gibi uğraşları olmamakla birlikte kendi gelecekleri için onların her an zarar verebileceklerini tahmin etmedikleri için de tam anlamıyla bir güven içinde olmadıklarını da ifade ediyorlar. Müslümanların başörtüsü, Hazret-i Peygamber'e saygısızlık gibi değerlerine yapılan saldırılara karşı düzenledikleri gösterilerin yararına inanmamaktadırlar. Ne Arap Baharı, ne de Filistin'deki İsraililerin saldırılarını tenkit için Avrupa şehirlerinde yapılan gösterilerin içinde yer alıyorlar. Bu konularda bir Avrupalı yetkili ile görüşmeyi de onları muhatap kabul anlamına geldiği için uzak durmayı tercih ediyorlar. Avrupa'daki seçimlere Müslümanların iştirakini, gayr-i Müslim siyasetçilerin camilere propaganda için gelmelerini kabullenemiyorlar. Mevcut Arap ülkelerindeki rejimleri eleştirmek bir tarafa onlarla diğer dini oluşumlara karşı işbirliğine girerek varlıklarının devamından yana tavır alıyorlar. El-Medhali gibi Selefi mürşitler Suûd rejiminin varlığını alenen savunmaktadırlar. Yine Fas'taki Selefi liderler, halkın Emiru'l-mü'mininin sıfatını kullanan sultana karşı duruşlarından uzak olmalarını istiyorlar. Kaldı ki Tunus'ta dini faaliyetlere büyük yasaklar getiren Zeynelabidin Selefi görüşteki vaizlerin konuşmalarına her türlü izni vermekteydi. Cezayir'de siyaset dışı davranışı benimseyen Selefler diğer iki oluşuma karşı devlet başkanı Abdülaziz Buteflika tarafından alenen desteklendiler. Ülkede İhvan ve tarikat mensuplarından daha fazla dini hayatta görünür oldular ve camilerin üçte biri adeta bunlardan olan imamların idaresine verildi.

Siyaseti bir vasıta olarak gören Selefiler Avrupa'nın farklı şehirlerinde kendilerine has mekânlar tutup kendilerini toplumun bir parçası yapmak için gayret ediyorlar. Müslümanlar böylece aleyhlerinde İslâm'ı bir korku dini gibi gösterenlere karşı siyasî mahfillerde fırsat bulabilirler. Medyanın her türlü vasıtasıyla İslâm dini ile ilgili olumsuz haber yapması bu sektörde ve iletişimin diğer alanlarında yeni nesiller yetiştirmekle mümkün olur. Parlamentolara ve belediye meclislerine seçilecek Müslüman siyasetçiler birçok saldırıyı daha başlamadan önleyebilir. Siyaset dışı tavırlarını benimseyenlere göre bunlar Avrupa'dan ayrılmadan da hizmet edilebileceği kanaatindedir. Kaldı ki Avrupa'daki varlık sebepleri, ülkelerindeki baskıcı rejimlerden kaçarak buraya sığınmalarıdır ve buradan tekrar geri dönmeleri hayatlarında herhangi bir şeyi değiştirmeyecektir. Ayrıca burada siyaset yapmalarının önünde de bir engel bulunmamaktadır. Siyaset dışı Selefilerin mensuplarını anavatanlarına geri dönüş için teşvikleri bir anlamda Batı Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da giderek etkin olan bu topluluğu dağıtıp zayıflatmak için kendi idarecileri ve bu iki kıtadaki muhataplarının karşılıklı gizli mutabakatının da bir neticesi olabilir. ABD askerleri Irak işgali sonrasında Suûdî Arabistan topraklarına ayak basınca en büyük tepkiyi siyaseti ve de cihadı önceleyen iki Selefî oluşum gösterdi.

Boşlukta kalan yeni nesiller kendilerini tatmin edici cevaplar ararken hakkında sınırlı bilgi edinebilecekleri dönemi ihya etmek için hayatlarını dahi feda edecek bir yapıya kolayca tevessül edebilmektedirler. Ama yine de rastgele herkes bu akıma iştirak edememektedir. Değişik kitaplarını okutup ilgisi oluşanı bu defa konferanslarına davet edip her fırsatta hakiki İslâm'ı kendilerinin temsil ettikleri yönünde ikna çalışması yürütüyorlar. Her türlü tanışmayı, dostluk ilişkilerini ve görüşmeleri, hatta aile ziyaretlerini fırsat addediyorlar. Bilhassa yeni katılan müntesipler üzerinde akaid konuları en fazla üzerinde durulan alan olmaktadır. İbadetler konusunda devamlılık göstermeleri, yardımlaşmaya önem vermeleri ve özellikle namazlarını cami-de kılmaları, buralarda verilen dersleri takip etmeleri için ısrar edilir. Sigara içmelerine müsaade edilmez. Kur'ân-ı Kerim okumaları sağlanır. Sohbetleri takip edilen kişiye bağlılığa önem verilir ve ister üniversitede, ister camide olsun ne tür eğitim alırsa alsın önemli olan dinî konularda sağlam bilgiye sahip olması, Arapça'yı çok iyi öğrenmesi istenmektedir. Müntesip olarak

kabul edilenlerin aile hayatlarına müdahale etmemekle birlikte vakitlerinin çoğunu kendi faaliyetleri ile geçirmesinde ısrar ediyorlar. Zira kitap okumayan, İslâm adına bir şeyler yazmayan, Arapça ve dinî ilimleri öğrenmek konusunda hiçbir uğraşları olmayan ailelerinin bu tavırlarını tenkit etmekten ise çekinmiyorlar. Kendileri mutlaka Arapça öğrenmeyi şart haline getirip bunu başarıyorlar ve temel dini eserleri yazıldıkları bu dilden doğrudan okuyup anlıyorlar. Bekâr olanların mutlaka kendileriyle aynı fikirleri paylaşanlarla evlenmesi tercih ediliyor. Paris Camii gibi İslâm toplumu üzerindeki idari yapıların dinler arası faaliyetler adı altında gayr-i Müslim yapılarla farklı ortamlardaki beraberliklerini kabullenmeyip tenkit ediyorlar.

Seleflerin Batı Avrupa'da gençler arasında ve tüm Müslüman grupları arasında tanınmalarını kolaylaştıran temel unsur görünürlülüğe aşırı önem vermeleridir. Paris'in banliyölerinde cellabiye giyip sakallı Müslüman gençler kısa zamanda dindaşları olan herkesin selamına ve hal hatır sormasına çalışıyor ve böylece de tanımadıkları kimseler arasında kısa zamanda bilinen kişiler oluyorlar. Oysaki aynı durum şehri merkezlerinde yaşanmamaktadır. Bu anlamıyla Gilles Kepel'in 1990'lı yıllarda en çok okunan *İslâm'ın Banliyöleri/Banlieus de l'Islam* kitabı daha bir anlam kazanmakta, çevre kültürünün daha kaynaştırıcı, merkez kültürünün ise yalın ve ayrıştırıcı olduğunu göstermektedir. Fakat siyaset dışı duruşlarıyla tanınan Seleflerin tam aksine mevcut düzenleri yıkıp yerine İslâmî düzen kurma iddiasında olanlar da ise esas olan yaşanılan çevrede tanınmak değil, mümkün mertebe gizlenebilmek, farkında olunmamaktır.

Gençlerden aile içi dışlanma, hapisane hayatı dâhil çevresinden kopması, işsiz kalması gibi durumlarda kendisine yardım edilerek ona yeni bir kimlik kazandırılarak müntesip yapılıyor. Çünkü aidiyetten sonra kendilerini "yardım edilen taife" veya "Fırka-i Nâciye" olarak görmekte dirler. Ama artık sayıları onbinlerle ifade edildiği için her istedikleri anda aralarına katılan birisine iş imkânı veya hayatını kolaylaştıracak başka bir imkân sunamamaktadırlar. Bu da artık yeni mensup kazanmalarına rağmen daha önce içlerine girip de ayrılanların da sayılarının az olmadığını göz ardı etmemek lazımdır.

Selefliğin neden oluştuğunu, Hazret-i Peygamber, Sahabe, Tâbiün ve Tebeu't-Tabiîn gibi ilk asır İslâm toplumunda bu akımın ortaya çıkmamış olmasını tüm bu dönemde her şeyin doğru yürümesine bağlıyorlar. Ama İslâm toplumuna Araplardan sonra yeni katılan milletlerin dini gereği gibi anlayamadıklarını, Arapça'nın da onlar tarafından doğru anlaşılabilmesi için birçok ilim dalının doğduğunu, bu sürecin ise Müslüman toplumların arasına ayrılıklar soktuğu şeklinde gerçekte alakası olmayan, fakat tarihi süreçten habersiz gençleri normal mantık kurallarına uygun ikna edebilecek cevaplar vermektedirler. Yaklaşık bir asır önce yine Batı Avrupalı sömürgeci güçlerin hilafetin Kureyş'ten olmasının vazgeçilmez şartlardan bulunduğu fikrine sarılarak tüm İslâm toplumlarının merkezi bir şahsiyetten mahrum kalmaları süreci de aslında benzer şekilde gelişmişti. Bugün de artık yegâne hakiki yolun Seleflik olduğu fikrini yaşatarak varlıklarının devamını sağlamaktadırlar.

İlahiyat alanında akademik birikimi olanlar, din hizmetlerinde öne çıkanlar ve özellikle vaaz ve irşatlarıyla tanınanlar her ne kadar Suûdî Arabistan, Cezayir, Mısır, Lübnan ve Yemen asıllı olsalar da Batı Avrupa'da daha fazla tanınmaktadırlar. Siyaset dışı Seleflik çizgisini devam ettirenler için Cezayirli Muhammed Çelebi ve Muhammed Firkus, Suûdî Arabistanlı Salah Sadlan, Salih Fevzan, Arnavutluk'ta Ahmed Zogho kral olunca Suriye ve ardından Suûdî Arabistan'a yerleşen Muhammed Nasrüddin el-Albani, önceleri Suûd ailesinin en aşırı muhaliflerinden iken sonradan onlara yaklaşan Abdullah İbn Baz, Muhammed İbn Üseymin ve Rabi İbnü'l-Medhali öne çıkan şahsiyetlerdir. Ama adeta Selefliği tek yok ve de bu uğurda en kolay feda edebileceği değeri canı olanlar için ise Abdullah Azzam, Üsame b. Ladin, Eymen Zevahiri ve Hasan Drukdal gibi kendilerince karizmatik değer atfettikleri şahsiyetler vardı.

Selefler içlerine aldıkları yeni müntesiplerinin özellikle geçmiş hayatları ile alakalı fazla sorgulayıcı tavır takınmasına sıcak bakmıyorlar. Eğer ısrarcı bir tavır geliştirseler onu aralarından uzaklaştırıp bir daha ortak kullandıkları hiçbir mekânlarına almıyorlar ve de aralarında selamlaşmaya son vermek dâhil tamamen dışlıyorlar.

Fransa, İngiltere, Almanya, İspanya, Hollanda, Danimarka ve Belçika gibi ülkeler ile ABD ve Kanada kendi topraklarında yaşayan Müslümanların

topluluklarını ister yabancı asıllı olsun, ister ihtida eden kendi vatandaşları olsun birinci sınıf vatandaş kabul etmedikçe onların dünyasındaki güvensizlik üzerine inşa edilen ikilem giderek büyüyecektir. Özellikle gençlerin İslâm dinini öğrenmelerine engelleyici müdahaleler değil, ön yargısız imkân verilerek onların aşırı uçlarda değil, merkeze ve kendi özel hayatları ekseninde yoğunlaşmaları sağlandığında kalıcı çözüm üretebilir.

Sömürgecilikle birlikte Müslüman toplumların kendilerinden olmayan ve tarih boyunca yaşanan tüm savaşlarda karşı tarafta yer alanlarca yönetilmesi beraberinde birçok sıkıntıyı da getirdi. Zira siyasî, iktisadî, askeri ve sosyo-kültürel alanlardan daha ziyade dinî konularda geleceğe yönelik ve daha rahat kontrol edilebilir Müslüman toplumlar için ciddi çalışmalar başlatıldı. 19. yüzyılın ortalarında başta eğitim olmak üzere farklı alanlardaki uygulamalarla hızlanan bu girişimler 20. yüzyılın ortalarında daha da geniş çaplı planlar yapmayı gerektirdi. Tüm Müslüman toplumların yaşadıkları coğrafyalardaki güçlü hanedan devletlerinin zafiyetlerini tespitle başlayan ve onları birer birer yok eden darbelerin vurulmasıyla köklerinden koparılan yeni kuşakların şekillenmesi için epeyce kafa yoruldu. En ikna edici konu yaklaşık 1300 yıl boyunca yaşanan süreçleri bir tarafa bırakıp, hatta hiç yaşanmamış gibi kabul edip İslâm'ın aslına dönüş duygusu konusunda yeterli donanımına sahip olmayan Batı Avrupa'nın yeni nesil Müslüman gençliğine tek yol şeklinde özendirildi.

Kendi idareleri altındaki her toplumda sömürgecilerce belirlenen hedefe uygun eğitim verilerek tüm Müslümanların gözündeki varlıklarını meşrulaştırarak din adamlarını yetiştirmeye koyuldular. Bunu Fransa en önemli sömürgesi olarak gördüğü Cezayir'de tüm kurumlarıyla burada kaldığı bir asırdan fazla bir sürede devam ettirdi. Açtıkları medreselerde yetiştirdikleri müftü, imam, müezzin ve diğer tüm görevliler yıktıkları Osmanlı geleneğini devam ettirenlerin yerini yeni idarenin alması için çalışacaklardı, nitekim en az bir asır bu amaç için çalıştırıldılar. Bunun başarıya ulaşması için Avrupa'da yetişen genç oryantalistler de devreye sokuldu. Girişim büyük bir projeydi ve adım adım uygulandı. Bunların arasından önemli tarihçi, coğrafyacı, dil bilimci ve İslâm uzmanı akademisyenler çıktı ve her biri kendilerinden sonraki nesiller için faydalı olacak kaynak eserler de bıraktılar. Yeni nesilleri

tam istedikleri kıvamda yetiştirmek için adım adım ilerlediler. Meselâ Osmanlı Devleti'nin şahsında tüm Türkleri yargıladılar ve hakiki Müslüman olmadıkları her ortamda ve kaleme aldıkları zoraki ilmi yazılarda dile getirildi. Hilafeti gasp ettikleri, bu müessesenin sadece Kureyş'e ait olduğu konusunu en fazla işleyen ülkelerden birisi Fransa, diğeri İngiltere oldu.

“Cihad” konusunu sömürgelerde “medrese” adıyla Müslümanlığı öğrenme ısrarındaki ailelerin çocukları için açtıkları okulların tüm ders kitaplarından kaldırdılar. Ancak öğrencilerin bunu ailelerinin teşvikiyle geleneksel medreselere giderek öğrendiklerini fark edince bu defa da aslında cihadın gayr-i Müslimlerle değil nefisle yapılanının makbul olduğunu genç kuşaklara işlediler. Bu uğraşlar neticesiz kalmadı. Bir taraftan sömürge idarelerine yaklaşan, diğer taraftan ise kendi toplumlarından uzaklaşan nesillerin yetişmesi gecikmedi. Değil farklı coğrafyalarda birbirlerine yabancılaşma, aynı bölgelerdeki Müslümanlar bile zihniyet olarak birbirlerinden ayrıştırıldılar. Fransa devlet başkanlarından Charles de Gaule Afrika ve İslâm bilimleri alanında uzman ve yakın dostu Vincent Mansour Monteil'in “*Les Musulmans Sovietiques/Sovyet Müslümanları*” isimli kitabına yazdığı önsözde olduğu gibi Müslüman toplumların geleceğine yön verme konusunun ihmal edilmemesini öğüt veriyordu. Dahası Fransa olarak bu toplumların kaderi ile ilgili mutlaka tedbir alınması gerekiyordu. Bugün oryantalist çizgiyi takip kabiliyetine sahip herkes en azından sömürgecilik döneminde belli tedbirlerin alınmadığını iddia edemez.

Yaklaşık bir asırdır Müslümanlar dinleriyle alakalı olan her hususta Avrupalıların ne düşündüğünü, haklarında neler planladıklarını bilmeseler bile ki çoğu zaman bunu bilemeyeceklerdir, ama hayatlarında şuurlu veya şuursuz şekilde onların aldıkları kararları uygulayacaklardır. 1994 yılında Fransa'nın eski sömürgeleri ile ilişkilerinden sorumluluğu İşbirliği Bakanı Afrika'nın her tarafını Kur'ân okullarının sardığından aşırı derecede şikâyetçiydi. 7, 8, hatta 10 yaşındaki çocuklara buralarda “şeriat” naraları attırıldığını, Fransa olarak bu konuda gerekli tedbirleri aldıkları konusuna ısrarla vurgu yapıyordu. Afrikalı devlet adamlarının da uyanık olmalarını 24 saat aralıksız yayın yapan RFI/Uluslararası Fransız Radyosundan defalarca verilen haberle bu duyuru vasfındaki haber tekrarlamıştı.

1995 yılında ölen Fransız oryantalistlerinin önde gelenlerinden Jacques Berque'in ölmeden kısa süre önce davetli olduğu ülkesinin bir televizyon kanalında Ortadoğu ve diğer İslâm coğrafyalarındaki Müslüman gençlerin ülkelerindeki despot idareler yüzünden dinî konularda serbest düşünce ile yetişemediklerini belirtiyordu. Bunu aşmak için sömürgeci uygulamanın yeni bir tarzı olmak üzere Avrupa'daki üniversitelerde ve bizzat kendi idarelerinde mutlaka Müslüman İlahiyat Fakülteleri açılması uyarısının arkasında da ne tür düşünceler yattığının üzerinde pek durulmadı. Gerçi 1994 yılında Paris Camii bünyesinde açılan Teoloji Enstitüsü 20 yıldır Fransa şartlarına uygun yeni nesil ve de Fransa'da büyüyen gençleri anlayacak imam yetiştirme gayreti içerisindedir. Ancak buraya başta Cezayirliler olmak üzere diğer İslâm toplulukları gerekli ilgiyi göstermemektedir. Şimdilerde yeni bazı girişimler varsa bile ciddi olarak üzerine gidilmesi halinde meyvelerini ancak 20, hatta 30 sene sonra, yani 2030'larda verecektir.

Tabii ki tüm bunlar sıradan birkaç örnek olarak algılanabilir. Gerçekte ise tedbir alınması gereken coğrafya üzerinde o kadar çok farklı milletlere ve de bunların bünyelerinde değişik inanç gruplarına ait Müslüman yaşıyordu ki tamamını aynı tarz üzere etkilemek mümkün değildi. Hatta Batı Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da artık milyonlarla ifade edilen Müslüman topluluklar oluşmuş, Afrika'daki liderler dahi aralarında bizzat yaşadıkları vatan-daşları konusunda Batılı meslektaşlarınca uyanık olmaya davet edilirken ülkelerinde doğup büyüyen gençlerin nasıl bir Müslüman tipi oluşturmaları gerektiğine ise bizzat kendileri kafa yormadılar.

Hemen hemen her Müslüman toplumda az veya çok şekillenmiş "Selefilik" adlı yapı yeni gibi görünse de kökü sömürgecilik dönemine kadar gitmektedir. Farklı Avrupa devletlerinin birbirine benzer ve genelde İslâm düşmanlığı görünümünde kurulu siyasetlerine dayalı bir sürecin ürünü olsa bile yine de önceki ana yurdu olan Suûdî Arabistan merkezli Ortadoğu'da tutundu. Burada her alanda yeteri kadar kendine imkân sağladıktan sonra son bir asırdır farklı coğrafyalarda etkinlik alanları kurmaktaydı. En sonunda bu etki alanına 1980'li yıllardan itibaren Avrupa'da büyüyen gençlik de dâhil edilmiş oldu.

Yeni Seleflerin Siyasî Anlamda Sıkıntı İçindeki Müslüman Ülkelere Aşırı İlgileri:

1970'lerde başlayan ve 1980'lerde artan Müslüman işçilerin ailelerini de Avrupa'ya yoğun olarak getirme girişimleri ile geçici zannedilen bu din mensupları bu kıtayı artık kalıcı olarak gördüler. Paris, Londra, Berlin, Madrid, hatta Roma'da siyaseten İslâm dünyası ve eski sömürgeleri ile bağlantılarını devam ettirmek üzere inşa edilen camiler yeni nesillerin yetişmesine cevap vermekten çok uzak, hedefleri tam belirlenmemiş mekânlar/ibadethaneler olarak tutuldular. Ahmet Haşim'in Paris'teki Büyük Camii'nin birincisi inşası, ikincisi ise sonrasında iki ziyaretinde ifade ettiği kanaatleri daha ilk yıllarında ciddiye alınmamıştı. Avrupa'da doğan ve yetişen Müslüman gençlerin büyük bir boşluk içine düşmesini engelleyemediler. Ne ailelerinin geldiği devletler onlara lazım olacak dini eğitimi verecek imkânları hazırlıyor, ne de yaşadıkları ülkelerin mevcut ders programlarında kendilerine yetecek dinlerine ait yeterli bilgileri havi dersler vardı. Birçoğu sadece Müslüman olduğunu bilmenin dışında günlük hayatında lazım olacak asgari bilgiye dahi öğrenmeden büyüyordu.

1990'lı yıllara gelindiğinde Batı Avrupa'da yaşları 15'in üzerindeki Müslüman gençlerin sayısı yüzbinleri geçti. Bunlar babalarından ve diğer büyüklerinden farklı olarak radyo, televizyon ve matbuatta İslâm dünyası ile ilgili çıkan çoğu tarafî ve saldırgan, karalayıcı haberleri daha rahat anlıyorlar ve gelişmeler hakkında kendilerini ikna edici şekilde bilgi sahibi oluyorlardı. Sorgulayıcı bir tavırla Afganistan'da, Irak-İran Savaşında yaşananlar, Somali, Nijerya ve Mali gibi ülkelerdeki gelişmeler ilgilerini fazlasıyla çekiyor, Filistin Meselesi adeta kendi gündemlerinin merkezinde yer alıyordu. Bir tarafta ait oldukları dinlerini öğrenme isteği, diğer tarafta ise sırf bu dine mensup oldukları için çoğu içinden çıkılması zor iç savaşlara sürüklenmiş dindaşlarının yaşadığı ülkelerin konumu onları yavaş yavaş yeni etkileşimlere farklı gözlerle bakmaya itiyordu. Onlar için İstanbul'daki bir İlahiyat Fakültesinin, hatta bir İmam-Hatip Lisesi'nin hiçbir cazibesi yoktu. Bu dini eğitim kurumlarının da birkaç yıl öncesine kadar bu gençliği eğitmeye yönelik çalışmaları yoktu. Ama 1965'te devlet eliyle kurulan Riyad'da İbn Suûd, Medine'de İslâm ve Mekke'de Ummu'l-Qura Üniversiteleri çok geçmeden Cemal Abdünnasır

zamanında Mısır'da Ezher, Kral Hasan zamanında Fas'ta Karaviyyin ve Habîb Burgiba devrinde Tunus'ta Zeytune Üniversiteleri gözden düşünce yıllar içinde en önemli eğitim merkezleri oldular. Ayrıca Suriye ve Ürdün'deki İslâm Üniversiteleri ve medreseler, Yemen'deki Hadramevt'teki klasik eğitim merkezleri, Pakistan medreseleri, hatta Malezya'daki İslâm Üniversitesi ABD'li mühtedi gençler dâhil her kesimden binlercesini Batı Avrupa'dan çekiyordu. Sadece Medine İslâm Üniversitesinde aralarında Fransız burslular da dâhil 160 ülkeden öğrenci okumaktaydı. Verilen sayılı bursları almak için Avrupa ülkelerinde yüzlerce öğrenci müsabakaya giriyordu. Buralar adeta İslâm dünyası genç kuşaklarının yollarının en sık kesiştiği yerlerdi. İşte en köklü Selefilik eğilimleri buralarda şekilleniyordu ve mezunlar ülkelerine döner dönmez Selefiliğin propagandasını gönüllü olarak yapıyorlardı. Bunların yeni nesil gençleri onların dilinden ve eğitim sistemlerini iyi bildikleri için daha rahat etkiliyorlardı.

1991 yılında Cezayir'de yaşanan seçim ve sonrasındaki gerilim ortamı Fransa'da yaşayan ve artık iyice bilinçlenme sürecine girmiş Cezayirîler üzerinde büyük bir kırılma oluşturdu. Genç kuşaklar demokrasinin İslâmî prensipleri önceleyen siyasî partilere eşit haklar vermediğini görünce büyük bir değişime, daha doğrusu hayal kırıklığına uğradılar. Bir anda hiç ilgilenmedikleri ülkeleri ile yakından ilgilenmeye, hatta fırsat buldukça rejime karşı etkinliklerin içinde yer almaya başladılar. Yine aynı yıllarda o güne kadar adını bile bilmedikleri Çeçenistan'da aynı dönemde tüm eski Sovyet sömürgeleri bağımsızlaşırken buraya fırsat verilmemesi üzerine yaşanan bağımsızlık savaşı, Bosna'da Müslümanlara karşı takınılan negatif ayrıcalık ve bizzat Hıristiyanlık adına işlenen katliamlar gençlerin zihinlerinin alamayacağı ve kendi kendilerine tatmin edici çözümler üretemedikleri büyüklükteki gelişmelerdi. Ama en azından içinde yaşadıkları ortamlar onları ister bilinçli, ister bilinçsiz bu olayları takibe zorluyordu. Bir de buna Fransa'da okullarda yavaş yavaş başlayan başörtüsü yasağı, İngiltere'de Selman Rüştü'nün Hazreti Peygamber'e hakaret içeren romanı, Danimarka'da yine Hazreti Peygamber'e karşı hakaretimiz bir şekilde çizilen karikatürler, İsviçre'de minare yapımını referandumla engelleme girişimi, Hollanda'da siyasetçilerin genel anlamda İslâm dinine hakaret içeren tavırları eklenince adeta puzzle iyice belirginleşmişti. Artık gençlerin taşkınlıklarını ateşleyecek çok basit olaylar bile yeter-

liydi. Selefî fikir sahipleri dengeyi gözetmeden gençleri gruplar halinde adeta bu olayların asıl çözücüsü gibi öne itmekte bir an bile tereddüt etmediler.

Avrupa'da sayıları her geçen gün artan mühtedi Müslüman gençler de ciddi arayışlara giriyorlar, okudukları eserleri henüz yeterli derecede tahlil dahi edemeden hızlı bir şekilde verilmek istenen aşırı fikirlerin tesirinde kalıyorlardı. Dahası kendileri ile irtibatlı arkadaşları ile daha farklı heyecanları tatma, İslâm ülkelerindeki mücadeleleri yerinde görme, hatta içinde yer alma ihtiyacı hissediyorlardı. Yüzde olarak çok azı İslâmî yaşantının günlük gereklerini sürdüren Avrupa'daki Müslümanların dünyevi hayat anlayışları ise kendi çevrelerindeki başka dinlerden olan laik ve liberal insanlardan farklı değildi. Ama Afganistan'da, Irak'ta, Yemen'de, Çeçenistan'da, Cezayir'de, Somali'de ve son zamanlarda Mali'de, Suriye'de, Libya'da ve Mısır'da yaşananlar onları bu ülkelere adeta sürüklemek için planlanmaktaydı. 1990'lı yıllarda Paris'in merkez ilçelerinden birisindeki Hazreti Ömer isimli camide Cuma günleri vaiz cemaate hitaben heyecan dolu kelimelerle namaz öncesi yaptığı sohbette Afganistan'a çatışmak üzere gideceklerin ayağa kalkmasını alenen ilan ediyordu. Bu bir defa değil, birçok hafta tekrar ediliyordu. Acaba aynı manzara Türkiye gibi bir ülkede cereyan etseydi ne tür sonuçlar verirdi düşünemeyiz bile. Ama Fransa'da bu hareket her hafta tekrarlanıyordu ve bu ülkenin bu yönlendirmeden haberinin olmamasını söylemek mümkün müdür?

Batı Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da Meşhur Genç Selefiler:

20. yüzyılın son çeyreğinde Batı Avrupa'da sayıları bir anda onbinlere ulaşan yeni Selefiler, genelde orta yaş grubundaki Mağripliler ve Maşrikliler, yani Kuzey Afrikalılar ve Ortadoğu ile Asyalılardan müteşekkil olup, çoğu, ülkelerindeki baskılardan siyasî nedenlerle kaçıp sığınma talep edenlerdir. İslâmî konularla yakından ilgileri de işçi olarak gelenler gibi ülkelerinden ziyade burada başlamıştır. Yalnız işçilerden farkları bunlar genelde en az üniversite mezunu, hatta içlerinde akademisyen, yazar ve farklı alanlarda öne çıkmış isimler vardı. Mısır'da Ezher, Fas'ta Karaviyyin, Tunus'ta Zeytune ve Cezayir'de Abdülhamid bin Badis Üniversitelerinde eğitim almışlardı. Bunlar hareketlerinde daha ağır başlı ve tedbirli şahsiyetlerdi.

İkinci sınıfı oluşturan eğitilmiş Selefiler üniversite eğitimini Suûdî Arabistan ve diğer Körfez ülkelerinde alan genç kuşaktan olanlardır ve lise ve öncesi eğitimlerini Batı Avrupa'da almışlardır. Aldıkları eğitimlerle doğup büyüdüğü ülkelerde aldıkları üniversite eğitimine uygun iş bulmaları imkânsızdı ve genelde kendilerini ticarete verdiler. Hatta Ortadoğu ülkeleri ile Avrupa arasında ithalat-ihracat bağlantıları kurdular.

Mühtedilerin Selefilerin İçindeki Konumları:

Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da sayıları devamlı artan mühtediler genelde Hıristiyanlardan olup az da olsa Yahudi, Budist ve ateist olanlar da vardı. Avrupa kökenliler çoğunluğu oluştururken Karaip adalarından Antilliler, Afro-Amerikalılar, Sahraaltı Afrikalılar, Latino denilen Amerikalılar ve Uzakdoğulardan da epeyce ihtida eden bulunmaktadır. Selefilerin tüm bu iki kıtadaki müntesiplerinin her dört kişiden birisi genelde mühtedilerdendir. Oysaki mühtedilerin bu iki coğrafyada yaşayan Müslümanlar arasındaki oranları belki yirmide bir seviyesinde dahi değildir. Onların oran olarak yüksek oluşlarının sebebi zaten İslâmlaşmaları için daha çok Selefilerin gayret etmeleridir ve onlara hakiki İslâm'ın Asr-ı Saadet dönemi olduğu bilgisinin ilk günden itibaren baskın bir şekilde öğretilmesidir. Yani din değiştirmelerinde sıradan hayatlarını sürdüren ve geleneksel kültüre bağlı Müslümanların etkisi daha azdır.

Suûdî Arabistan ve Körfez ülkelerinde yetişenlerle irtibatlı olmaları, onları özellikle kelâmî konularda Vehhâbilik merkezli Selefî akımlara yaklaştırıyor. Bunlar eski çevrelerinden hemen kopup ait oldukları yeni akımın faal bir üyesi oluyor. Ama farklı Müslüman toplumlardan Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'ya göç edip yerleşenlerin aslî unsurlarıyla irtibatları genelde devam ettiği için bağlantı tamamen kopmuyor. Bunlar toplumun içine girer girmez sıradan birisi değil epeyce faal şahsiyetlere dönüşmektedirler. Haitili Abu Hammad Sulaiman kendisini yetiştirip Kanada'nın Montreal şehrinde vaazlar verecek seviyeye gelmişti. İhtida ederek Amir Junaid adını alan Afro-Amerikan müzik sanatçısı Loon, Alman Pierre Vogel, İsviçreli Nicolas Blancho, İngiltere'de cihad hareketi al-Ghurabaa'nın sözcüsü Jamaika asıllı İngiliz vatandaşı Abou Izzadeen, New Jersey'de imam Abou Soumayyah, İtalyan asıllı ve Fransa'da Roubaix'de saldırı hazırlığı içinde iken yakalanan

Lionel Dumont, 2001'deki saldırılarda adı geçen İngiliz asıllı Richard Reid, Avusturalya'da Vietnam asıllı Abdul Yahya gibi isimler Selefi uzmanı Samir Amghar'ın önemseyerek zikrettiği belli başlı öne çıkan mühtedi Seleflerdir. Suriye'deki iç savaşta yüzlerce Fransız vatandaşının Beşar Esad güçlerine karşı cihad hareketi içinde yer aldıkları bizzat ülkelerinin istihbarat raporlarında yer almış ve içlerinde onlarcasının çatışmalarda öldüğünü öğrenmişler.

İslâmla müşerref olduktan sonra Selefilere genelde öğüt verilen konu ilk Müslümanların Habeşistan'a ve Mekke'den Medine'ye hicreti gibi yaşadıkları ülkeden ayrılıp bir İslâm ülkesine yerleşmeleridir. Ancak Arap ülkelerinin çoğu kendilerine uzun süreli ikamet izni vermediği için Selefleri alenen destekleyen Cezayir ve Fas gibi ülkelere gitmeyi tercih ediyorlar. Malezya, Birleşik Arap Emirlikleri ve son yıllarda Türkiye de mühtedi Seleflerin tercih ettikleri ülkeler arasındadır. Yüzlerce mühtedinin sıkça gittiği Kahire son yıllara kadar önemli bir merkez olup burada edindikleri çevrelerin etkisiyle Arabistan, Yemen ve Ürdün gibi diğer ülkelere de geçmektedirler. Bilhassa Güney Yemen'de Hadramevt bunlar için aradıkları klasik İslâmî ilimler eğitimi açısından verimli olsa da hayat şartlarının zorluğu, güvenlik açısından ülkenin içinde bulunduğu gergin durum ve özellikle de ABD'nin bu ülkedeki tüm dinî yapıları yakından takip etmesinden çekiniyorlar. Mısır diğerlerine göre hayat şartlarının daha uygun ve ucuz olmasıyla en fazla mühtedi Selefiye ev sahipliği yapmaktadır. Fakat bir müddet sonra sosyal yapı içinde kendilerine aradıkları konumu bulamamaları ve hayatlarını devam ettirebilecekleri iş imkânının olmaması sebebiyle çoğu ülkelere geri dönmektedir.

1995'te henüz Suûdî Arabistan'da bulunan ve normalde Kanada'nın Québec bölgesinde yaşayan Ebû Hammad Süleyman Dameus el-Hayiti önde gelen Suûdli Selefi âlimlerin kitaplarını Fransızca'ya tercüme etmekteydi. Yine aynı ülkeden Yahya Abu Sumayah İtalyan asıllı bir mühtedi olup ilk gruptaki siyaset dışı Selefiligi yayan kişidir. ABD'de ise Abu Muslima ise New Jersey'de aynı Selefiligin temsilcisi oldu. Zaten bu ülkede Selefi eğilimi benimseyen 40 kadar camii vardı.

Batı Avrupa'da Selefilik deyince ilk akla gelen ülke Fransa'dır. Cezayir asıllı gençlerin öncülük ettiği bu akımın ilk temsilcilerinden birisi Abdelkader Bouziane oldu. 2000'li yıllarda kadın hakları konusundaki aşırı

yorumları sebebiyle Cezayir'e gönderildi. Aldığı bursla Medine'de okudu ve Rhones-Alpes bölgesinde imamlık yaptı. Hollanda asıllı bir mühtedi olan Yakoub Leenen 1998 yılından itibaren her yıl Paris'in bir banliyösünde Selefi buluşması tertiplemekteydi. 2001 yılındaki buluşmaya bir kısmı Almanya'dan olmak üzere binin üzerinde kişi iştirak etmişti. Fransız mühtedilerden Muhammed Latreche ise Fransa Müslümanları Partisini kurdu.

Batı Avrupa ülkeleri giderek artan bu ihtida ve sonrasında Selefi yapılanmaların özellikle cihad yönüyle ilgilenmelerini durdurmaya kararlıydı. "Devlet Sırrı/Secret Défense" isimli Fransız filmi 2008 yılında yönetmen Philippe Haim tarafından 11 milyon dolar bütçe ile çevrilmişti. "Diane" adlı roldeki genç bir kız düştüğü kötü yoldaki hayatına rağmen Paris Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü'ne öğrenci olarak devam ederken devletinin yurtdışı güvenlik genel müdürlüğü elemanlarınca işe alınan bir kişiliği canlandırır. Geçmişte beraber olduğu arkadaşı "Pierre" ise işlediği pek çok suçtan dolayı girdiği hapiste kendisini cihadçı Seleflerin arasında "Aziz" adıyla bulur ve artık taşıyamadığı hayat tarzını Müslüman olarak devam ettirmeye karar verir. Ne var ki ona dışarı çıktığında Arap dünyasında verilen saldırgan bir cihadçı eğitimi ile Paris'e döner ve amacı metroda büyük bir patlama yapmaktır. Ancak arkadaşı Diane da onun taşıdığı bombanın izini bulmuş ve onu son anda bindiği vagona etkisiz hale getirmiştir. Pierre ikinci defa ve de ömür boyu kapatılacağı zindana konduğunda artık geçmiş kimliğine dönmüş ve "Aziz" adını kullanmak istememektedir. Film aslında 1995 yılında Paris metrosuna konulan ve patlatılan bombalı saldırının beyaz perdeye biraz gizli servislerin bu tür olaylar karşısında zafiyet içinde olmadığını göstermek için sipariş usulü çektirilmiş gibidir.

Fransa'da 1990'lı yıllarda artan gençler arasındaki İslâmlaşma süreci yaşanan bu tür saldırılar ile daha önce Müslümanlığı kabullenen varsa bile artık birer terörist olacakları imajını vermeyi denemektedir. Oysaki güncel hayat hiç de film sahnesi gibi değil ve birçok genç Fransız toplumlarının artık ayrılmaz bir parçası haline gelen Müslümanlarla beraberlikleri ile merak ettikleri dinlerini öğrenmeye başlıyorlar. Binlercesi arasında aslen Nice şehrinden iken Paris'e gelip burada okuduğu Kur'ân-ı Kerim'den etkilenecek 2010 yılında ihtida eden Kévin Sellès kendisine Selefi çizgiyi seçer. Nice'e

döner ve burada kurduğu El Wajiz Derneğinin başkanı da olur, sözcüsü de kendisi gibi ihtida eden Julien Tournier'dir. Cihadçılıkla özdeşleşenlerin yolu olan Selefist olmadığını, sadece Selefi olduğunu, zira gerçek "İslâmi çizginin" ancak ilk dönemde olduğunu ifade eder. Aslında sadece bu örnek Fransa'da bile Selefiler konusunda ne devletin, ne medyanın, ne de genel anlamda tüm Müslüman toplumların zihinlerinin tamamen aydınlanmadığını göstermektedir.

Hollanda da diğer komşusu ülkeler gibi Selefilere ev sahipliği yapmaktaydı ve toplam sayıları 500 civarındaki İslâm kültür merkezleri arasında ciddi sayılabilecek Selefi merkezleri vardı. Suriye asıllı Fawaz Jneid La Haye'de çok sayıda öğrenciye burs temin ederek bunlara Selefi fikirler aşılamaktaydı.

İngiltere de Selefiliğin merkezileştiği ülkelerin başındaydı ve Ebû Khadijah Wahid Alam Medine İslâm Üniversitesi mezunlarındandı. Bu akım adına öne çıkan yapı el-Ghurabaa olup hem 11 Eylül 2001 saldırılarını hem de 7 Temmuz 2004 tarihinde Londra'daki bombalı saldırıyı Müslümanlar adına haklı girişimler olarak gördüklerini beyan etmişlerdi.

Almanya'da Müslüman nüfusun çoğunluğunu Türkler oluşturduğundan bu ülkede diğer Batı Avrupa ülkelerine göre yoğun bir Selefi akımdan bahsetmek zordur. Alman hükümeti Selefilerin faaliyetlerine başlangıçta izin verirken 2010 yılından itibaren el-Kaide ile yakınlaştıkları yönünde kanaat sahibi olduktan sonra yakın takibe almışlar ve 2012 yılından itibaren kendilerine müdahale etmeye başlamışlardı. Ancak burada da "Gerçek Din/Die Wahre Religion" adlı teşkilâtın sorumlusu İbrahim Abou Nagie idaresindeki oluşum Almanca Kur'ân-ı Kerim tercümesinden 25 milyon adet dağıtmak için çalışmalara başlamışlar ve daha ziyade Müslüman olmayan Almanlara 2012 yılı içinde 300 bin adet vermişlerdi. Rhin bölgesinde 4000 civarında Selefi bulunmaktaydı ve bu Kur'ân-ı Kerim dağıtma programları Alman hükümetince yasaklandı ve bunları basan yayınevi de aldığı siparişleri iptal etti. Özellikle bazı Türk dernekleri temsilcileri Selefilere karşı tavır alırken Kur'ân-ı Kerim dağıtmak gibi konular dolayısıyla üzerlerine gidilmesinin doğru olmadığını, ülkenin asayişine, sosyal yapısına zarar vermedikçe bu tür baskı kurulmasını tasvip etmediklerini belirtmişlerdi.

İsviçre’de İslâm Merkez Konseyi kurucusu bir mühtedi olan Nicolas Blancho 1000 kadar müntesibe sahip olmuş ve ülke genelindeki birçok gösterinin düzenlenmesinde etkili olmuştu.

Belçika’da ise yine bir mühtedi olan Jean-François Bastin 2002 yılında Vatandaşlık ve Refah Partisini kurduysa da 2004’te ayrılıp Müslüman Gençlik Partisini kurdu. “*Sharia4Belgium*” adlı 2010 yılında oluşan Selefi yapı da kısa zamanda etkin hale gelip Müslüman hanımların başlarını örtmesi, erkeklerin sakal bırakmaları, kadınların yalnız olarak evden dışarı çıkmamaları, cinsi anlamda sapık ilişkileri olanların öldürülmeleri gibi birçok konuda kesin kurallar koymaktalar. Hatta Belçika’nın turistlerce en çok ziyaret yerlerinden olan Atomium’un yıkılmasını dahi gündemlerine alabiliyorlar. Fouad Belkacem Shrai4Belgium’un sözcüsü ve 2011 yılında gayr-i Müslimlere karşı şiddet önerdiği için iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Uluslararası düzeyde tanınan bir diğer Belçikalı ise eski bir mühtedi olan Muriel Degauque isimli bir bayanın ihtida ettikten sonra Selefliğe girmesine vesile olan eşi Issam Goris idi. Bu Belçikalı bayan 2005 yılında kocasıyla gittiği Irak’ta düzenlediği intihar saldırısı ile kendisinden bahsettirdi. Ancak yine de bunlar aşırı uçta ve teröre bulaşmış kişilikler olarak kabul edilip Seleflerin çoğunluğunun İslâm’ın yolunda hayatlarını sürdürdüklerine inanılmaktadır. 1990’lı yıllarda Suûdi Arabistan’ın maaşlı imamlar göndermesi ve büyük camiler inşa etmesi Selefliğin yayılmasına büyük katkı sağladı. Yine de ülkedeki diğer Müslüman toplumlara göre imkânları en sınırlı olanlar bunlar ise de yaşadıkları çevreden dışlanan hem kendi dindaşları gençleri, hem de kendileri aynı dinden olmayanlarla yakın alakaları ile onları kendilerine rahat çekebilmektedirler. Belçika güvenlik birimleri tüm Avrupa’da 2010’lu yıllarda başlayan Selefilere karşı yakın takibi sürdürdüler. Ama diğerleri gibi haklı haksız kim varsa üzerine gitmek yerine sadece aşırı uçtaki birkaç kişiyi yakın takibe aldılar.

Suûd’dan mezun olan eski öğrenciler orada tanıdıkları hocalarını ve âlimleri Batı Avrupa’daki kendi görev yerlerine konferans ve sohbetlere davet ediyorlardı. Abdüsselam el-Bercis, Mısırlı Şeyh Muhammed Bezmül Fransa, İngiltere, ABD ve Belçika gibi ülkelerde konuşmalar yapmaktaydılar.

İlk ciddi yapılanmalar 1995 yılında Safe Bourada etrafında başladı ve Cezayir’de Silahlı İslâm Grubu olarak bilinen GIA’nın (Groupe Islamique Armée) yerine kurulan Selefi Grup GSPC (Groupe Salafiste Pour la Prédication et le Combat/İrşat ve Cihad Selefi Grubu) oldukça etkili oldu. Fransa’da genelde ciddi bir hareketlilik başladı ve bazı imamlar Fransız devlet yetkililerinin sabırlarını taşıran vaazlar ve açıklamalar yaptıkça ülkede herhangi bir oturum hakları gözetilmeden anında sınırdışı edilmeye başlandılar.

Sonraki yıllarda bu çağrılarının devam ettiği ve 2002 yılında Farid Benyettou’nun etrafında “Çeçen ağı” adı altında Paris ile Lyon çevresinde kümelenen gençler oldu. 2004’de Irak’ta öldürülen üç kişi Fransız vatandaşıydı ve bu gruba mensuptu. Seleflerin güçlenmesi noktasında Fransa’da 2005 yılı önemlidir ve Irak’ta iki yıl önce başlayan ABD müdahalesindeki birlikler ile çarpışmaya gidenler arasında Fransız kökenli mühtedilerden ölenler, yaralananlar olduğu görüldü. 2009 yılında Fransa’da “nikab kanunu” olarak da bilinen başörtüsü ile ilgili alınan karar Müslüman toplum üzerinde farklı seviyelerde tepkilere sebep oldu.

Avrupa’daki gençlik kendi önlerine her yönüyle örnek olarak konan “Seleflerin” hayatlarını sadece yaşanmış bir sürecin içinde değil, bilakis bunları kendi dünyalarına tatbik ederek daha farklı mecralara çekmişti. Böylece artık Avrupa toplumunda birbirinden farklı zihniyete sahip ve kendilerini “Selefi” olarak tanıtan değişik oluşumlar ortaya çıkmakta gecikmedi. Bu konu üzerinde ciddi araştırmalara imza atan Samir Amghar gibi genç ve alanın en önde gelen araştırmacılarının tespitlerine göre kendilerini tamamen apolitize, siyaset dışı görenler ve de aslında suyun başını henüz tutulabilecek konumda kalanlar birinci grubu oluşturmaktadır. İkinci gruptaki “Selefler” siyaseti bir vasıta olarak görerek demokratik teamüllere sarılıp hedefe bu yolu deneyerek ulaşmaya çalışınlardı. Üçüncü grupta ise siyasete ilgi duyulsa bile gerekirse şiddete başvurmayı önemli ve de vazgeçilmez bir vasıta olarak görenler yer almaktadır.

1995 yılında Paris’te metro istasyonuna konulan patlayıcılar Avrupa Müslüman gençliği adına ilk ciddi eylem kabul edildi. Bunu İspanya, Londra ve değişik Avrupa şehirlerindeki patlamalar takip etti. Ancak 11 Eylül 2001

yılında New York'daki Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırılar hem Batı Avrupa'da, hem de Kuzey Amerika'da özellikle Selefi tüm yapılanmaları hedef haline getirdi. Üzerlerinde ciddi baskılar uygulandı. Medya artık her gün bu konuyu ana gündemi yapmıştı. Fakat bu işten en karlı çıkanlar arasından tedbir alan devletler değil, bilakis "Selefi" oluşumlar oldu ve daha da "kaşarlanarak" çıktılar. Sayıları yüzlerle ifade edilen bu yeni oluşumlar artık rahatlıkla onbinlerce genci etkileyebilecek güce ulaştılar. Fransız istihbaratının son yıllardaki verilerine göre ülke genelinde 12.000 kadar Selefi ve 30 kadar merkezleri vardı. İslâmî eğitimleri yok denecek kadar az olan bu gençler kendilerine "Selefi" dedikleri bir düzeni hedef olarak koysalar bile, ulaşmak istedikleri asırlarla bugün arasında yaşanmışları yok saymaları düşünce olarak mümkün görünebilir. Ne var ki unutulmaması gereken asgari düzeyde İslâm bilgisi olan her Müslüman da onlar kadar "Selefilerin" hayatlarını öğrenmekten zevk alır. Olabildiği kadar onlara saygı gösterir, ama yaşananı bin defa da tecrübe etsen aynı neticeyi verir kuralını ihmal de etmezler, yani zaman ve zemine göre de kurallar geliştirip onlarla yeniliklere açılırlar. Eğer tüm Müslümanlar bugünkü Selefiler gibi asırlar boyu sadece onların sahiplenmeye çalıştıkları bu düşüncelere sahip olsalar, ne ilim, irfân, ne de genel anlamda medeniyet oluşurdu.

Avrupa Müslümanları İçin Selefilik Dışı Çözüm İmkânları:

Bazılarımız bugün bile 1980 ve 1981 yıllarının Türkiye'sinden Avrupa'ya Suûd menşeli Rabîta'nın verdiği maaşlarla toplam 73 imamın gönderilmesinin 1987 yılında sansasyonel haberlere dönüştürülerek ülkemizde başlatılan ciddi eleştirileri rahat hatırlayacaktır. Diyanet İşleri Başkanlığı adına Avrupa'ya gönderilen bu ilk maaşlı imamların maaşlarının bu kurum tarafından ödendiği konusu o dönemin gündemini epeyce meşgul etmişti. Avrupa'daki vatandaşlarımıza dinî yaşantılarında rehber olan bu imamlarımız ülkemizde gayet iyi bir din eğitimi aldıkları için Suûdî Arabistan'ın "Selefilik" ağırlıklı yönlendirmeleriyle hareket etmeleri söz konusu değildi. Burada eleştiri Suûdî Arabistan'a değil, vatandaşlarımızın dini ihtiyaçlarını fark edip onlara ehliyetli imamlar göndermeyi planlamayan dönemin yetkililerineydi. 17 Ağustos 1980 tarihli karar askeri darbeden bir aydan kısa bir süre öncedir ve bunu 28 Nisan 1981 tarihli ikinci bir karar izleyerek yeni din

görevlileri gönderilmişti. Şimdi düşündüğümüzde acaba şu soruyu sormamız yerinde olabilir mi? Neden Avrupa'daki yeni oluşan Müslüman toplumun dini rehberlerinin gönderilmesi için Suûdî Arabistan'dan maddi katkı alınmak zorunda kalındı? Bunu petrol gelirleriyle imkânları yeterli olan bir kardeş ülkenin sadece İslâm'a hizmeti olarak izah etmek yeterli olabilir mi? Tamamının sayısı yüzü bile bulmayan Türk imamının maaşını vermek ne o yıllarda ne de devam eden dönemde hangi devlete büyük yük getirirdi? Kaldı ki Türkiye'de Rabîta'nın imamlarımıza maaş vermesi konusu gündeme düşünce Diyanet İşleri Başkanlığı konuya yakından ilgi duyarak vatandaşlarımızın dinî konulardaki ihtiyaç duyduğu hizmeti doğrudan üstlendi. Böylece bugün varlığından şikâyetçi olunan Avrupa'daki "Selefîlik" eksenli yeni İslâmî hareketlerin gençlerimizi etkisine alması başlamadan başkanlıkça önlenmiş oldu.

Maalesef Türkiye'nin aldığı önlemleri alması gereken Avrupa'da en fazla Müslüman nüfusu bulduran başka bir ülke de Cezayir olup bunu Fas, Tunus, Mısır ve Pakistan gibi ülkeler takip etmekte ve gerekli tedbirleri almadılar. Suûdî Arabistan'ın resmî veya sivil kurumlarının görevlendirdiği konferansçılar şehir şehir gezerek Müslümanlara kendi birikimlerini aktardılar. Suûdî Arabistan'ın Avrupalı Müslüman toplumlara en masumane ifade ile mevcut girişimi ya sadece dini tebliğ gayretinden ibaretti. Ya da bu ülkenin temsil ettiği "Selefî" anlayışının köklü dinî geleneği oluşmamış toplumlar üzerinde siyaset dışı tutumu ile özellikle Avrupalı devletlerin istediği istikamette bir tercih idi. Hatta birçok oluşum dahi ikisinin ortak uygulanmasından ibaretti. Ancak Suûdî vaizler her ne kadar konuşmalarını siyaset üstü tutma gayreti içinde olsalar bile örnek verdikleri şahsiyetlerin dönemi, yani Sahabiler, onları takip eden Tâbiûn ve Tebeu't-tabiîn isimli iki kuşak hakkında verilen bilgiler camilerde verilen bilgilerle sınırlı kalmıyordu. Gençler daha fazlasını talep ediyordu. Kısa zamanda bu gençler kendilerine verilmek istenen şekillendirmenin dışına çıktılar. 1990'lı yıllarda Cezayir'de yaşananlardan o kadar etkilendiler ki oradaki gelişmeler adeta hayatlarının bir parçası haline geldi ve kendilerine ulaşan her haberin arkasında Fransa'nın şahsında Batılı devletleri görüp suçlama ve intikam alma duygularına kapıldılar.

Tarihi İlk Asırdan İbaret Zanneden Yeni Selefilik Avrupa'da Tutunamaz:

"Selefiler zamanında bunlar yoktu, şimdi de olmasın" düşüncesini eyleme dönüştürenler sadece öncekilerden kalan tüm izleri yok edecekler, ama yarın gelecek olanlar da onların izini yok edecektir. Bu imkân dâhilinde olan bir şeydir. Müslüman toplumların geçmişlerinden en fazla koştukları dönem sömürgecilik ile başlamış, tarihin birçok izi silinmişti. Benzeri uygulama bugün de Libya'da Osmanlı eserlerinden ayakta kalanlarını bile tahrip eden Selefi grupların yaptıkları, Kutsal Topraklarda tarihi hatırlatacak izlerin neredeyse hiç kalmaması ile gelecek nesillere yapılan en büyük haksızlık olarak kayıtlara girdi. Mali Cumhuriyeti'nde artık kültürel miras olmalarının dışında adeta bunların gereksizliğini dünyaya ilan eder gibi yıktıkları birkaç mutasavvıfın mezarının yok olması onlara hiçbir avantaj sağlamadı. Oysaki ortaya çıkıp filizlenerek büyüdüğü Avrupa bilinen tüm tarihi kuşaklara ve geride bıraktıkları eserlere saygılı olup onlara verilecek en ufak zarar tüm geçmişe yapılmış sayılacak. Ancak kendi elleriyle doğuşuna, büyümesine fırsat verip göz yumdukları Selefiler bir müddet sonra kendi tarih eserlerini de tahrip edebilir. Zira bu zihniyet tarihin birçok dönemlerinde olagelmıştır.

20. yüzyılın başında İstanbul surlarının Bizans eseri olduğunu, çok yer kapladığını, askeriye'nin bu araziye ihtiyaç duyduğunu ve hepsinin yıkılıp yerlerine gereken binaların yapılmasını teklif eden dönemin ordu komutanına Milli Eğitim Bakanının verdiği cevap çok enteresandır. "1453 yılında Fatih Sultan Mehmed'in surları aşıp İstanbul'u almasını yeni nesillere nasıl öğreteceğiz" demesi belki de büyük bir tarihi izin günümüzde bile ayakta kalmasını sağlamıştır. Geçmişte yaşananların birçoğu yıkık dökük de olsa İstanbul'un tarihi surları gibi her devirde yenilenen nesillerin zihinlerine çok şey anlatmaktadır.

Günümüzde Avrupa'da yetişen gençlere yalın bir "Selefi" görüş çizilerek bunun yegâne hedef gösterilmesi yüzünden bu kuşak geçmiş asırlara ait ne varsa düşman oldular. Oysaki onların yaşadığı coğrafyada İslâm Medeniyetinin izleri yok, kıymetini bilemeyebilirler. Bu olmadığından değil Endülüs Müslümanlığının bilfiil veya dolaylı olarak Avrupa medeniyetinin temellerini attığını onlar bilmesede işin uzmanı araştırmacılar gayet iyi tespit etmiş

durumdalar. 11. yüzyılda Fatımilerin Arap yarımadasından Bağdat'a yürüyüp ele geçirmelerini engelleyen Beni Hilal ve Beni Süleym Bedevî Araplarını önce Mısır'ın güneyindeki Said bölgesine, ardından da Kuzey Afrika'ya gönderip ilk dört asırlık Berberi İslâm Medeniyetini yok etmeleri insanlık adına affedilemeyecek bir konudur. Moğolların 13. yüzyılda Ortadoğu'daki İslâm Medeniyetinden, Endülüste Hıristiyan güçlerin insanlık tarihinin en güzel örneklerini yok etmelerinden bir farkı olmayacaktı. Ancak bunları yapanların hiçbirisi ne Asr-ı Saadete, ne de onlara en yakın kuşaklara özenen güçler değil, bilakis onlara ait ne varsa yok etmek için tüm gayretlerini harcayanlardı. Selefî adı altında aynı zihniyetin varlığı ve de bazı eylemleri ile bunu ale-nen göstermeleri onları tarih önünde yargılamaya yetecektir.

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de Dünya Ticaret Merkezi'ne saldırı hem bu ülkede hem de Batı Avrupa'da genelde tüm Müslümanlara, ama özelde Selefilere karşı baskıcı bir tavır takınılmasını beraberinde getirdi. Özellikle hep bir ağızdan yaşanan tüm bombalama ve diğer türlü saldırıların ardında Selefî grupları adres gösterdiler. Selefî şeyh, imam, akademisyen ve benzeri kimselerin Avrupa'da geçmiş yıllarda olduğu gibi dolaşmalarına yasak getirildi. Hatta planlandığı halde Paris çevresindeki yıllık buluşma merasimi iptal edildi ve o günlerde havaalanına kadar gelenler bile Fransa'ya sokulmayıp ülkelerine geri gönderildiler. Selefî imamların bir kısmı sınır dışı edilirken bazıları da hapse atıldılar.

BİBLİYOGRAFYA

Jean-Pierre Filiu, Les Frontières du Jihad, Paris 2006;

A. mlf.; "L'expansion du 'cyberjihad' Al Qaida se sert de la propagande médiatique et de l'activisme cybernétique pour construire des réseaux terroristes transnationaux", Afkar/Idées, été 2007, 60-62.

Jean-François Mayer, Internet et Religion, Fribourg 2008.

Samir Amghar, Salafisme d'Aujourd'hui, Mouvements Sectaires en Occident, Paris 2011, Publications de Michalon, 280 p.

Avrupa Selefliği konusunda gündemi en iyi analiz edip değerlendiren yegâne çalışma olarak görünmektedir. Amghar'ın konu ile ilgili ayrıca tamamlayıcı makaleleri de bulunmaktadır.

A. mlf., Islam Militant en Europe, Paris 2013, Publications Infolio.

A.mlf., "Le Salafisme à la Conquête du Pouvoir", Le Monde, 10.07.2013

"Salafisme : les raisons d'un succès. Entretien avec Samir Amghar", Propos recueillis par Lydie Fournier, 11/05/2012, http://www.scienceshumaines.com/salafisme-les-raisons-d-un-succes-entretien-avec-samir-amghar_fr_25724.html

A.Mlf., "Un spectre hante l'Europe: Le mythe renaissant de l'İslâm conquérant", Le monde diplomatique, Janvier 2010, p.1 ve 7.

Bernard Rougier (ed.), Qu'est-ce que le salafisme, Paris 2013.

A.mlf., "Le jihad en Afganistan et l'émergence du salafisme-jihadisme", a.g.e., s.65-86.

David Commins, "Le Salafisme en Arabie", a.g.e, s.25-44.

Stéphane Lacroix, "L'aaport de Muhammed Nasir al-Din al-Albani", a.g.e., s.45-64.

Dominique Thomas, "Le rôle d'internet dans la diffusion de la doctrine salafiste", a.g.e, s.87-102.

Samir Amghar, "La France: une typologie du salafisme jihadiste", a.g.e., s.243-255.

Romain Caillet, "Trajectoires de Salafis Français en Egypte", a.g.e., s.257-275.

Clara Beyler, The Jihadist Threat in France, 6 February 2006, Current Trends in Islamist Ideology, vol. 3, 89-103;

Piotr Smolar, "Mouvance éclatée, le salafisme s'est étendu aux villes moyennes," Le

Monde, February 22, 2005.

A. mlf., "Les conversions à l'İslâm radical inquiètent la police française," Le Monde, July 13, 2005;

N. C., "Plongée en immersion au cœur du Bruxelles des salafistes", Le Soir (Belçika Gazetesi), Mercredi, 14 Mars 2012, s. 16.

"Le leader des salafistes à Nice : "Il nous faut des salles de prière partout" (Nice Matin), Mercredi- 3 Octobre 2012.

M. Jarman, La vérité sur Les Salafites depuis Muhammad ibn 'Abd al-Wahhâb à Nâsir ad-Dîn al-Albânî,